

ที่นี้ เสิร์ธรรม

คำขวัญประจำหมู่บ้าน

พูดำต้นน้ำ เลิศล้ำป่าไม้ รักความอิสระ ยึดธรรมะประจำใจ
ใช้ชีวิตเกษตรกรรม

ที่นี่...เสรีธรรม

โครงการวิจัยและพัฒนารูปแบบ
และกระบวนการนำข้อมูลคืนสู่ชุมชน

ด้วยการสนับสนุนของ The Wellcome Trust, U.K.

ข้อมูลทางบรรณานุกรม

ที่นี้ เสรีธรรม / รศรินทร์ เกรย์. [และคนอื่น ๆ]. - - พิมพ์ครั้งที่ 1.
นครปฐม : สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล, 2550
ISBN 978-974-11-0727-8

คณะผู้วิจัย: รศรินทร์ เกรย์, สุภาณี ปลื้มเจริญ, เวที สุวรรณพเก้า

1. การพัฒนาชุมชน. 2. หมู่บ้านเสรีธรรม. I. รศรินทร์ เกรย์.
II. สุภาณี ปลื้มเจริญ. III. เวที สุวรรณพเก้า. IV. มหาวิทยาลัยมหิดล.
สถาบันวิจัยประชากรและสังคม.

HN700.55.Z9C6 ท532 2550

ที่ปรึกษาโครงการ

รองศาสตราจารย์ ดร. เบญจา ยอดคำเนิน- แอ๊ดติงจ์

ผู้อำนวยการโครงการกาญจนบุรี สถาบันวิจัยประชากร
และสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล

คณะนักวิจัยโครงการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รศรินทร์ เกรย์

หัวหน้าโครงการ

นางสุภาณี ปลื้มเจริญ

นักวิจัย

นางสาวเรวดี สุวรรณนพเก้า

นักวิจัย

คณะกรรมการจัดทำหนังสือ

อาจารย์ สิริมา เจริญศรี

สถาบันการเรียนรู้เพื่อพัฒนาท้องถิ่น จ.กาญจนบุรี

อาจารย์ วิโรจน์พรหมอ่อน

สถาบันการเรียนรู้เพื่อพัฒนาท้องถิ่น จ.กาญจนบุรี

นายวิชา ทองสุก

ผู้ใหญ่บ้านหมู่บ้านเสรีธรรม

นายสมพงษ์ เชื้อทองคำ

ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านหมู่บ้านเสรีธรรม

นางจรินทร์ วุฒิวิทย์

ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านหมู่บ้านเสรีธรรม

นายสำเร็จ จิตรบรรจง

ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลลุ่มสุ่ม

นายสำเริอน จิตรบรรจง

สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลลุ่มสุ่ม

นายจำเนียร คำสิงห์

ผู้อาวุโส

นางสง่า คำสิงห์

ประธานกลุ่มสตรีหมู่บ้าน

นายอุทัย ม้องบ้านไฉง

อาสาพัฒนาชุมชน

นางบำรุง จันทะเอ

เลขานุการกองทุนหมู่บ้าน, กรรมการออมทรัพย์

นางเวียงจันทร์ คำสิงห์

อาสาสมัครสาธารณสุขมูลฐานชุมชน

นายวิชัย คงมีชนม์

อาจารย์ประจำโรงเรียนสามัคคีธรรมมานุสรณ์

นายมะนบ งามเจริญ

อาจารย์ประจำโรงเรียนสามัคคีธรรมมานุสรณ์

คำนำ

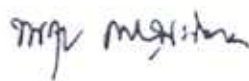
หนังสือ "ที่นี่ เสรีธรรม" เกิดขึ้นได้จากการที่โครงการกาญจนบุรี ต้องการนำผลของการเก็บรวบรวมข้อมูลในหมู่บ้านและเขตชุมชน 100 แห่งในจังหวัดกาญจนบุรี ในปี พ.ศ. 2547 ไปนำเสนอให้ชาวบ้านที่ให้ข้อมูลหรือตอบสัมภาษณ์กับโครงการฯ เพื่อก่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ข้อมูลของหมู่บ้านตนเอง และชาวบ้านสามารถนำข้อมูลไปใช้ให้เกิดประโยชน์มากที่สุด โดยนำร่องในสองหมู่บ้าน คือ หมู่บ้านเสรีธรรม ต. ลุ่มสุ่ม อ. ไทรโยค ซึ่งเป็นหมู่บ้านที่เป็นคนไทยทั้งหมด มีวัฒนธรรมความเป็นอยู่เหมือนกัน และหมู่บ้านประจำไม้ ต. ห้วยเขย่ง อ. ทองผาภูมิ ซึ่งเป็นหมู่บ้านที่มีหลายชาติพันธุ์มาอยู่ร่วมกัน

หนังสือ "ที่นี่ เสรีธรรม" เล่มนี้ จัดขึ้นตามความต้องการของชาวบ้านเสรีธรรม ประกอบด้วยเนื้อหาหลักคือ ประวัติหมู่บ้าน บุคคลสำคัญที่ได้รับการยกย่อง ลักษณะทางประชากร เศรษฐกิจ สังคม การศึกษา สุขภาพอนามัย ความเข้มแข็ง และความสามัคคีของชุมชน และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ "ป่าหุเต่า" โดยมีความคาดหวังจากหนังสือเล่มนี้สี่ประการคือ 1) ทำให้ชาวหมู่บ้านเสรีธรรมเกิดความภาคภูมิใจในหมู่บ้านของตนเอง โดยเฉพาะเด็กรุ่นหลังผ่านทางหลักสูตรชุมชน หนังสือ "ที่นี่ เสรีธรรม" จะใช้ประกอบหลักสูตรชุมชนของโรงเรียนสามัคคีธรรมมานุสรณ์ ซึ่งเป็นโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในหมู่บ้าน 2) ก่อให้เกิดกระแสการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของชาวบ้านและบุคคลทั่วไป 3) ทำให้คนภายนอกรู้จักหมู่บ้านเสรีธรรมมากขึ้น และ 4) ใช้ประกอบการนำเสนอแผนงานของหมู่บ้าน

นอกจากข้อมูลที่ได้จากโครงการกาญจนบุรีแล้ว ทีมวิจัยของสถาบันฯ ร่วมกับสถาบันการเรียนรู้เพื่อพัฒนาท้องถิ่น จังหวัดกาญจนบุรี และชาวบ้านเสรีธรรมได้เก็บรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติม และถ่ายรูปภาพประกอบ เพื่อให้หนังสือสมบูรณ์ และน่าอ่านยิ่งขึ้น

สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล ใคร่ขอขอบคุณชาวหมู่บ้านเสรีธรรม นักวิชาการจากสถาบันการเรียนรู้เพื่อพัฒนาท้องถิ่น จังหวัดกาญจนบุรี ที่ให้ความร่วมมือกับทีมวิจัยของสถาบันฯ อย่างดียิ่ง และ The Wellcome Trust ที่สนับสนุนเงินทุน สถาบันฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คุณค่าที่ได้จากหนังสือเล่มนี้ จะเป็นการจุดประกายให้กับหมู่บ้านและชุมชนอื่นๆ ในกระบวนการเรียนรู้หมู่บ้านและชุมชนของตนเอง เพื่อนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนต่อไป

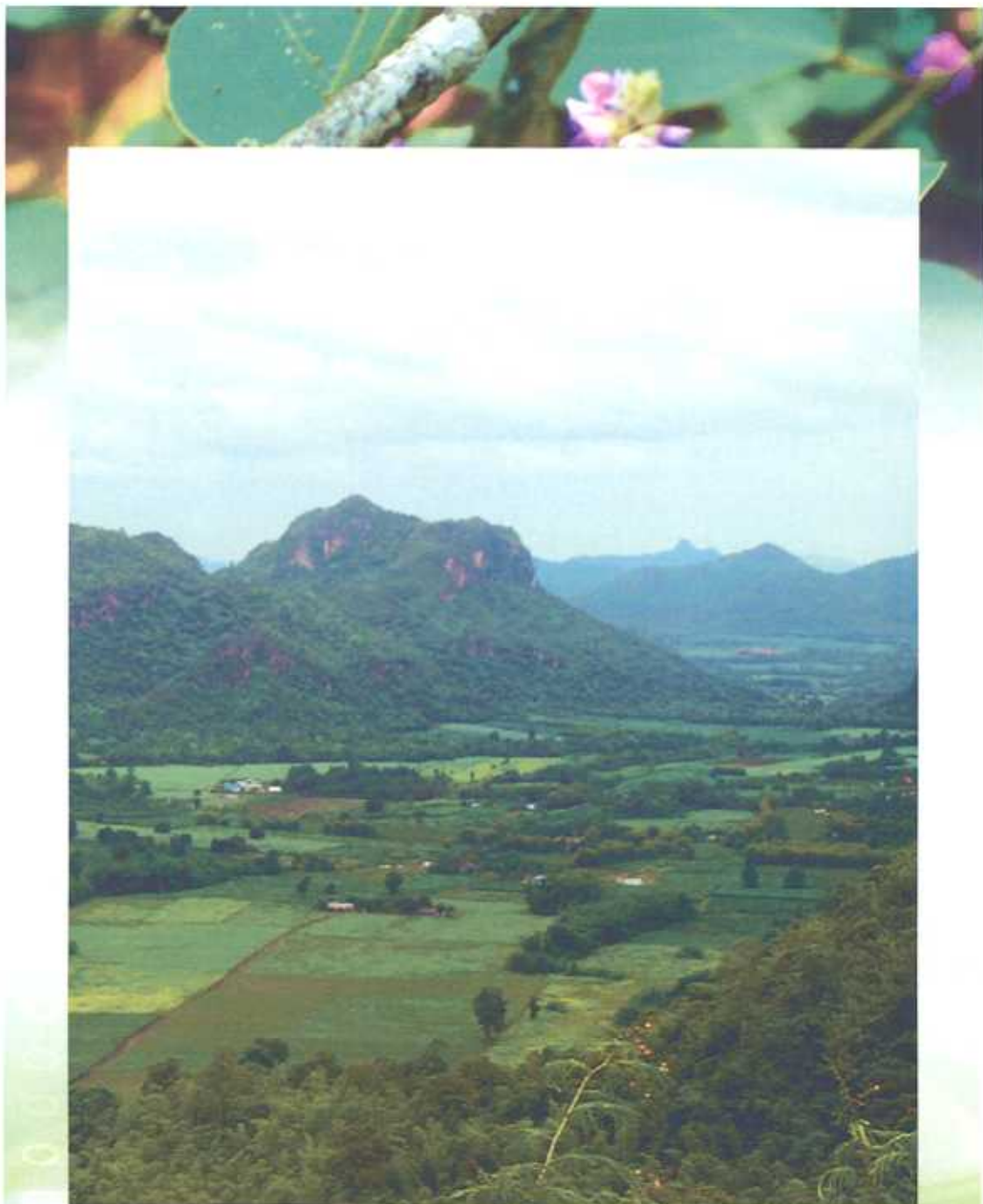
(รองศาสตราจารย์ ดร.ชินตทัย กาญจนะจิตตรา)
ผู้อำนวยการสถาบัน วิจัยประชากรและสังคม
มหาวิทยาลัยมหิดล

สารบัญ

คำนำ	7
ประวัติหมู่บ้าน	12
แผนที่แสดงที่ตั้งหมู่บ้านเสริธรรม	15
บุคคลสำคัญ	
ผู้บุกเบิกหมู่บ้านเสริธรรม	16
ผู้นำด้านคุณธรรม	17
แม่ตัวอย่างดีเด่น	18
ผู้นำด้านอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	19
มรดกโบราณ	
ชวานหินขัด	23
ปลิงเกาะไม้	25
ประชากรและครอบครัว	
จำนวนประชากร	26
รูปแบบครัวเรือน	32
ศาสนา	35
การใช้ภาษา	36
อาชีพ	37

การศึกษา	40
สุขภาพอนามัย	
พฤติกรรมกรบริโภคผักและผลไม้	52
การออกกำลังกาย	53
การเจ็บป่วยที่เกิดจากโรคเรื้อรัง	55
การเจ็บป่วยในรอบ 1 เดือน	57
การไปรับบริการสาธารณสุข	59
สาธารณสุขบริโภค/แหล่งอำนวยความสะดวก	60
ความต้องการการพัฒนา	64
ป่าชุมชนบ้านเสีธรรม (ป่าหุเต่า)	
ความเป็นมาของป่าชุมชนบ้านเสีธรรม (ป่าหุเต่า)	67
พันธุ์ไม้บางชนิดและคุณประโยชน์ที่พบได้ ในป่าชุมชนบ้านเสีธรรม (ป่าหุเต่า)	78
เห็ด สมุนไพร ดอกไม้บางชนิดที่พบได้ ในป่าชุมชนบ้านเสีธรรม (ป่าหุเต่า)	92
ความสวยงามของถ้ำในป่าชุมชนบ้านเสีธรรม (ป่าหุเต่า)	94
ภาคผนวก	
ภาคผนวก 1 : โครงการจัดทำหนังสือ	96
ภาคผนวก 2 : พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติบ้านเก่า และแหล่งโบราณคดียุคหินใหม่ที่บ้านเก่า	101

หมู่บ้านเสีร์รรม

กับ... เสีร์รรม 11

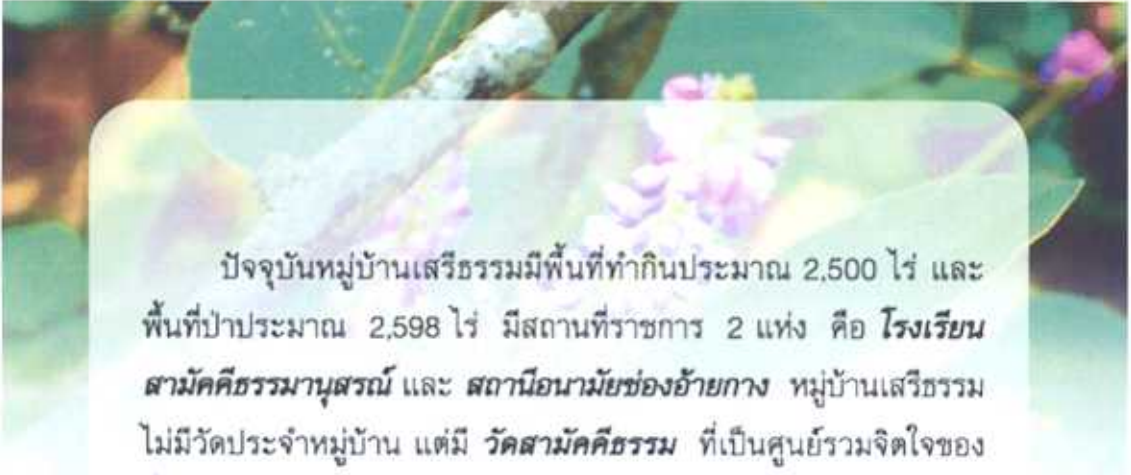

ประวัติหมู่บ้าน

หมู่บ้านเสรีธรรม ปัจจุบันตั้งอยู่ที่ ตำบลลุ่มสุ่ม อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี มีประวัติการก่อตั้งหมู่บ้าน เริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ.2502 **มีนายพรหม ไสมไสภา** (ปู่พรหม) เดิมเป็นชาวอำเภอศรีสวัสดิ์ จังหวัดกาญจนบุรี ได้เดินทาง เทียวป่าเข้ามาในเขตพื้นที่ป่า "ช่องอ้ายกาง" (ในสมัยนั้นมีชื่อเรียกอยู่ก่อนแล้ว) ตามแผนที่ดาวเทียมเรียกว่า "บ้านเฝ้าไร่" ซึ่งเป็นป่าเบญจพรรณ มีพันธุ์ไม้หนาแน่น เช่น ประดู่ มะค่าโมง แดง ฉนวน ชานาง อินทนิล เสลา ฯลฯ และสัตว์ป่าเล็กใหญ่นานาพันธุ์ เช่น ไก่ฟ้า ชะนี หมูป่า เก้ง หมี กวาง เสือ ช้าง ฯลฯ มีแหล่งน้ำ ที่อุดมสมบูรณ์ไหลมาจากภูเขาตลอดทั้งปี จึงมองเห็นว่าพื้นที่นี้เหมาะที่จะตั้งรกรากทำมาหากิน (ทำไร่) ปลูกละหุ่ง ถั่วดำ ข้าวโพด ฝ้าย ฯลฯ

จึงจับจองสร้างเพิงพักอาศัยทำไร่อยู่ได้ประมาณ 2 ปี ก็ได้ทำการปลูก
สร้างบ้านถาวรขึ้นเป็นหลังแรก

หลังจากนั้น **นายเจือ สายไหม** ซึ่งมีภูมิลำเนาอยู่จังหวัดอ่างทอง
ได้รับการว่าจ้างให้มาสร้างโรงเรียน "หลุงก้ง" (โรงเรียนแห่งหนึ่งที่ตั้งชื่อ
โรงเรียนตามนามสกุลของผู้ให้การอุปถัมภ์โรงเรียน ปัจจุบันตั้งอยู่ที่
หมู่ 6 ต.ลุ่มสุ่ม) ก็ได้ชักชวนเพื่อนบ้านชาวอ่างทองที่อยู่ละแวกเดียวกัน
มาช่วยกันสร้างโรงเรียน เมื่อได้มาเห็นสภาพผืนป่าอันอุดมสมบูรณ์
 อีกทั้งมีเส้นทางเดินทัพในสมัยสงครามมหาเอเชียบูรพาของทหารญี่ปุ่น
 ซึ่งเป็นผู้สร้างทางเข้าไปในพม่า ทำให้คณะที่มาจากอ่างทองเข้ามาจับจอง
 ผืนป่า หักร้างถางพงเพื่อทำไร่ ต่อมาภายหลังมีผู้คนอพยพเข้ามามากขึ้น
 จึงคิดแบ่งเขตปกครองเป็นของตนเอง จากเดิมขึ้นอยู่กับหมู่ที่ 3 บ้าน
 ลุ่มผึ้ง ซึ่งมี **นายถนอม ช่างพลาย** เป็นผู้ใหญ่บ้าน แยกหมู่บ้านไปเป็น
 หมู่ที่ 5 **บ้านสามัคคีธรรม** มี **นายสมพาน มีสกุล** เป็นผู้ใหญ่บ้าน
 คนแรก และ **นายประทุม พุ่มมะลิ (ตาฮวด)** เป็นผู้ใหญ่บ้านคนต่อมา
 ในระยะเวลาต่อมาก็มีผู้คนอพยพเข้ามาอยู่กันมากขึ้น จึงได้มีการแยก
 หมู่บ้านอีกครั้งหนึ่งในปี พ.ศ.2525 โดยแยกจากหมู่ที่ 5 เป็นอีกหมู่หนึ่ง
 คือหมู่ที่ 8 **บ้านเสรีธรรม** มี **นายบุญชอบ เชื้อปรางค์** เป็นผู้ใหญ่บ้าน
 คนแรก จนกระทั่งปัจจุบัน (พ.ศ. 2550) มี **นายวิชา ทองสุข** เป็น
 ผู้ใหญ่บ้าน

ปัจจุบันหมู่บ้านเสวีธรรมมีพื้นที่ทำกินประมาณ 2,500 ไร่ และพื้นที่ป่าประมาณ 2,598 ไร่ มีสถานที่ราชการ 2 แห่ง คือ **โรงเรียนสามัคคีธรรมานุสรณ์** และ **สถานีอนามัยช่องอ้ายกาง** หมู่บ้านเสวีธรรมไม่มีวัดประจำหมู่บ้าน แต่มี **วัดสามัคคีธรรม** ที่เป็นศูนย์รวมจิตใจของทั้งชาวบ้านเสวีธรรม และสามัคคีธรรม มีระบบน้ำประปา 2 แห่ง มีระบบไฟฟ้าใช้ แต่ยังมีไฟฟ้าใช้ไม่ทั่วทุกครัวเรือน

อาณาเขตติดต่อ มีดังนี้

ด้านทิศตะวันออก	ติดต่อ บ้านพูน้อย
ด้านทิศตะวันตก	ติดต่อ บ้านสามัคคีธรรม
ด้านทิศเหนือ	ติดต่อ บ้านไทรทอง
ด้านทิศใต้	ติดต่อ บ้านสามัคคีธรรม

แผนที่แสดงที่ตั้งหมู่บ้านเสีรธรรม

บุคคลสำคัญ

ผู้บุกเบิกหมู่บ้านเสรีธรรม

นายพรหม โสมโสภ (ปูพรหม)

บุคคลที่กล่าวได้ว่าเป็นผู้บุกเบิกและให้กำเนิดหมู่บ้านเสรีธรรมคือ **นายพรหม โสมโสภ** หรือที่ชาวบ้านเรียกกันว่า **"ปูพรหม"** ขณะนี้มีอายุ 84 ปีแล้ว แต่ยังคงมีสุขภาพแข็งแรง และร่าเริง **"ปูพรหม"** เป็นบุคคลคนแรกที่ได้เข้ามาอยู่ในหมู่บ้านเสรีธรรม หรือเรียกได้ว่าเป็นผู้บุกเบิกหมู่บ้านก็ว่าได้

"ปูพรหม" เล่าว่า "ในสมัยก่อนแถบนี้มีความอุดมสมบูรณ์มาก ตอนมาใหม่ ๆ ที่นี้ดินดี มีความสมบูรณ์ พริกปลูกต้นหนึ่งเก็บได้หลาย กิโลกรัม เก็บครึ่งวันยังไม่หมด" ..สมัยก่อนปลูกฝรั่งไว้ไม่นานก็ได้ลูกกิน แต่ตอนนี้ปลูกไปเกิด..กว่าจะได้กินลูกใช้เวลาานานมาก.."

บุคคลสำคัญอีกท่านคือ **นายจำเนียร คำสิงห์** หรือ **"ลุงเนียร"** ซึ่งเป็นบุตรบุญธรรมของ **"ปู่พรหม"** ขณะนี้ **"ลุงเนียร"** อายุ 76 ปีแล้ว แต่ยังคงแข็งแรง อารมณ์ดี และร่าเริงเช่นเดียวกับ **"ปู่พรหม"** **"ลุงเนียร"** บอกว่า หมู่บ้านเสรีธรรม **"มีผู้สูงอายุ แต่ไม่มีคนแก่"**

นายจำเนียร คำสิงห์ (ลุงเนียร)

ผู้นำด้านคุณธรรม

ผู้นำด้านคุณธรรมในหมู่บ้านเสรีธรรมบุคคลหนึ่ง คือ **นายจรูญ สาระนิตย์ "ลุงจรูญ"** เป็นหนึ่งในกลุ่มของผู้ที่ริเริ่มก่อตั้ง วัดสามัคคีธรรม ซึ่งเป็นศูนย์รวมจิตใจของชาวบ้านทั้งในหมู่บ้านเสรีธรรม และสามัคคีธรรมที่เคยอยู่รวมเป็นหมู่บ้านเดียวกันมาก่อน **"ลุงจรูญ"** เป็นคนใจบุญ มักไปทำบุญทุกวันพระ ไม่เคยขาด อีกทั้งเป็นผู้ที่มีความหมั่นเพียรในการทำนุบำรุง วัดสามัคคีธรรม อย่างสม่ำเสมอ

นายจรูญ สาระนิตย์ (ลุงจรูญ)

แม่ตัวอย่างดีเด่น

นางสง่า คำสิงห์และบุตรชาย

บุคคลสำคัญที่นายยกย่องสมควรนำมาเป็นแบบอย่างอีกท่านหนึ่งคือนางสง่า คำสิงห์ ผู้ซึ่งได้รับรางวัลแม่ดีเด่นระดับจังหวัดถึงสองปี คือในปีพ.ศ.2541และ 2549 "แม่สง่า" มีบุตร-ธิดา รวมทั้งสิ้น 6 คน สามีนางสง่า ได้เสียชีวิตไปตั้งแต่ "แม่สง่า" อายุได้ 47 ปี การที่ได้รับรางวัลแม่ดีเด่นนั้นเป็นเพราะว่า "แม่สง่า" เป็น "แม่" ที่สามารถครองตนดูแลให้ความรักความอบอุ่นและอบรมลูก ๆ ทั้ง 6 คน ด้วยความอดุสาหะวีริยะ ทำหน้าที่ของความเป็นแม่ได้อย่างสมบูรณ์เพียงลำพัง ลูกทุกคนมีความประพฤติดี มีความมานะ อดทน ขยันขันแข็งในการประกอบอาชีพการงาน อีกทั้ง "แม่สง่า" เองก็ยังให้ความช่วยเหลือสังคมด้วยความเต็มใจและไม่หวังผลตอบแทน

ผู้นำด้านอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

ปัจจุบันหมู่บ้านเสรีธรรมยังคงมีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ ผืนป่าอันอุดมสมบูรณ์ของบ้านเสรีธรรม คือ ป่าพุดเต่า ชาวบ้านเสรีธรรมทุกคนล้วนตระหนักถึงความสำคัญของผืนป่าแห่งนี้ จึงได้ร่วมกันอนุรักษ์ป่า รวมทั้งพยายามถ่ายทอดความคิดเหล่านี้ให้สืบทอดไปยังอนุชนรุ่นหลัง **นายมะนบ งามเจริญ นายวิชัย คงมีชนม์ และนางชไมพร ทับทิมทอง** บุคคลทั้งสามท่านนี้เป็นอาจารย์ประจำโรงเรียนสามัคคีธรรมมานุสรณ์ ที่เล็งเห็นคุณค่าความสำคัญของผืนป่าอันอุดมสมบูรณ์

นายมะนบ งามเจริญ

นายวิชัย คงมีชนม์

นางชไมพร ทับทิมทอง

บ่อยครั้งที่อาจารย์ทั้งสามท่านได้พานักเรียนเข้าไปทัศนศึกษา
ในป่าพุเตาแห่งนี้ ซึ่งให้เห็นถึงความอุดมสมบูรณ์และความสำคัญของผืนป่า
พร้อมทั้งปลูกจิตสำนึกให้นักเรียนได้รู้ถึงการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ
อย่างรู้คุณค่า และช่วยกันอนุรักษ์ทรัพยากรในผืนป่าแห่งนี้ให้ดำรง
อยู่ต่อไปจนชั่วลูกชั่วหลาน

เด็กนักเรียนและอาจารย์ร่วมกันทัศนศึกษาและอนุรักษ์ป่าพุเตา

เด็กนักเรียนและอาจารย์ร่วมกับ
นักศึกษาและอนุรักษ์ป่าพุดา

นายสำเร็จ จิตบรรจง และนายวิชา ทองสุข เป็นผู้นำการเมืองท้องถิ่นที่เห็นความสำคัญของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม บุคคลทั้งสองท่านนี้มีบทบาทที่เด่นชัดในการร่วมกันอนุรักษ์และต่อสู้เพื่อผืนป่าหุบเต่า ที่เป็นต้นกำเนิดหล่อเลี้ยงชีวิตชาวบ้านเสรีธรรม โดยร่วมกับครู นักเรียน และชาวบ้านเสรีธรรมผู้ร่วมอุดมการณ์ต่อสู้จนป่าหุบเต่า ได้รับการอนุมัติให้เป็นป่าชุมชนที่ถูกต้องตามกฎหมาย

นายสำเร็จ จิตบรรจง

นายวิชา ทองสุข

มรดกโบราณ

หมู่บ้านเสรีธรรมนอกจากจะมีทรัพยากรธรรมชาติอันอุดมสมบูรณ์แล้ว ยังมีวัตถุโบราณที่น่าสนใจ ที่ขุดพบได้ทั้งในบริเวณหมู่บ้าน และริมแม่น้ำ

ชวานหินขัด ผู้ที่ค้นพบคือ **นายนาค แสงทับทิม** ปัจจุบันอายุ 86 ปี ซึ่งขุดพบได้เมื่อตอนซ่อมแซมบ้าน **ชวานหินขัด** นี้มีลักษณะเหมือนกับชวานหินขัดที่อยู่ในพิพิธภัณฑ์บ้านเก่า ตำบลบ้านเก่า อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งเชื่อกันว่าเป็นของใช้สมัยยุคหินใหม่ ซึ่งมีอายุเกินกว่า 4,000 ปี (โปรดดูรายละเอียดได้ในภาคผนวก 2)

นายนาค แสงทับทิม

ขวานหินขัด

หินลับขวานและขวานหินขัดที่ขุดพบที่ภูเก้า

แหล่งค้นพบขวานหินขัด และหินลับขวาน

ปลิงเกาะไม้ มีลักษณะเป็นรูปตัว U ใช้ยึดไม้ซุงที่เป็นท่อน ๆ ให้ติดกันแทนตะปู **ปลิงเกาะไม้** นี้ได้แสดงไว้ที่พิพิธภัณฑ์บ้านเก่า เช่นเดียวกัน โดยใช้ชื่อเรียกว่า **ขอยึดไม้รูปตัวยู** จากคำบอกเล่าของ **นางชไมพร ทับทิมทอง** อาจารย์โรงเรียนสามัคคีธรรมานุสรณ์ ซึ่งเป็นผู้เก็บรักษาปลิงเกาะไม้นี้ เชื่อว่าทหารญี่ปุ่นนำมาใช้สำหรับการขนส่งไม้ เพื่อสร้างสะพานข้ามแม่น้ำในสมัยสงครามโลกครั้งที่สอง

ปลิงเกาะไม้

ประชากรและครอบครัว

จำนวนประชากร

ข้อมูลจากทะเบียนราษฎร ณ เดือนธันวาคม พ.ศ. 2549 พบว่า ตำบลลุ่มสุ่ม อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 7,211 คน เป็นผู้ชายจำนวน 3,698 คน และผู้หญิงจำนวน 3,513 คน สำหรับการเก็บข้อมูลของสถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล พบว่าหมู่บ้านเสรีธรรมซึ่งเป็นหมู่บ้านหนึ่งในตำบลลุ่มสุ่ม อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี มีประชากรที่อาศัยอยู่เป็นประจำ (อาจมีชื่อหรือไม่มีชื่อในทะเบียนราษฎร) ในปี พ.ศ. 2547 จำนวนทั้งสิ้น 211 คน เป็นผู้ชาย 116 คน และผู้หญิง 95 คน จะเห็นได้ว่าผู้หญิงมีจำนวนน้อยกว่าผู้ชาย หรือมีอัตราส่วนเพศเป็น 122 ซึ่งหมายความว่า หากหมู่บ้านนี้มีผู้ชาย 122 คนจะมีผู้หญิง 100 คน การที่หมู่บ้านเสรีธรรมมีผู้ชายมากกว่าผู้หญิงนั้น เป็นเพราะผู้หญิงส่วนใหญ่ออกไปทำงานในเขตพื้นที่อื่น ๆ มากกว่าผู้ชาย จึงทำให้จำนวนประชากรของผู้หญิงในหมู่บ้านเสรีธรรมมีน้อยกว่าผู้ชาย

ตารางที่ 1 : จำนวน ร้อยละ และอัตราส่วนเพศ จำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	116	55.0
หญิง	95	45.0
รวม	211	100.0
อัตราส่วนเพศ = 122		

หมายเหตุ : อัตราส่วนเพศ = (จำนวนประชากรชาย / จำนวนประชากรหญิง) * 100

ที่มา : ข้อมูลจากโครงการกาญจนบุรี รอบ 5 พ.ศ.2547
สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล

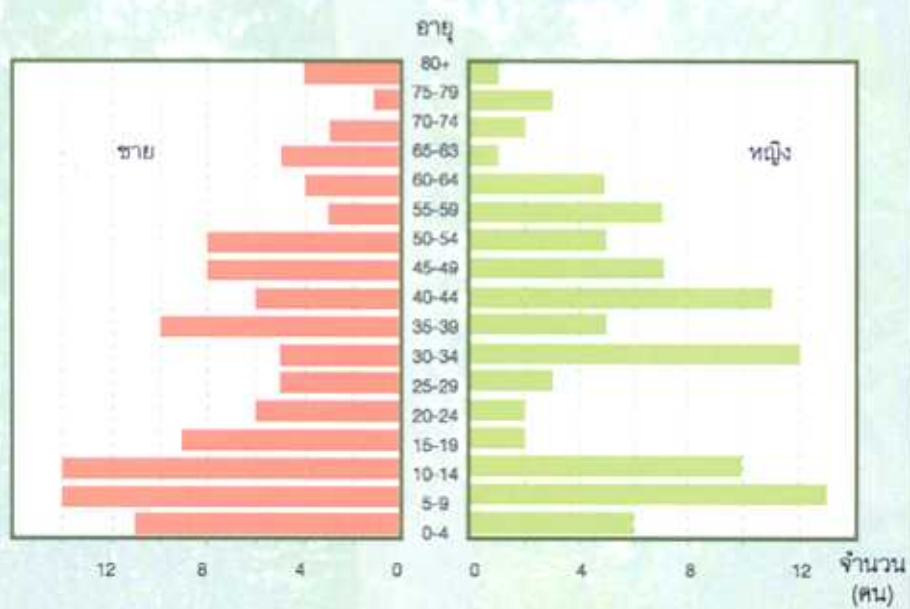
เมื่อแบ่งจำนวนประชากรตามกลุ่มอายุและเพศ พบว่า ประชากรส่วนใหญ่ของหมู่บ้านเสรีธรรมอยู่ในกลุ่มอายุ 5-9 ปี 10-14 ปี 30-34 ปี และ 40-44 ปี ตามลำดับ หรือคิดเป็นประมาณร้อยละ 13 ร้อยละ 11 และร้อยละ 8 ของประชากรทั้งหมด

ตารางที่ 2 : จำนวนและร้อยละของประชากร จำแนกตามกลุ่มอายุและเพศ

อายุ	จำนวน			ร้อยละ		
	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง
0-4	17	11	6	8.1	9.5	6.3
5-9	27	14	13	12.8	12.1	13.7
10-14	24	14	10	11.4	12.1	10.5
15-19	11	9	2	5.2	7.8	2.1
20-24	8	6	2	3.8	5.2	2.1
25-29	8	5	3	3.8	4.3	3.2
30-34	17	5	12	8.1	4.3	12.6
35-39	15	10	5	7.1	8.6	5.3
40-44	17	6	11	8.1	5.2	11.6
45-49	15	8	7	7.1	6.9	7.4
50-54	13	8	5	6.2	6.9	5.3
55-59	10	3	7	4.7	2.6	7.4
60-64	9	4	5	4.3	3.4	5.3
65-69	6	5	1	2.8	4.3	1.1
70-74	5	3	2	2.4	2.6	2.1
75-79	4	1	3	1.9	0.9	3.2
80 ปีขึ้นไป	5	4	1	2.4	3.4	1.1
รวม	211	116	95	100.0	100.0	100.0

ที่มา : ข้อมูลจากโครงการกาญจนบุรี รอบ 5 พ.ศ.2547
สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล

แผนภูมิที่ 1 : พีระมิดประชากรชาวหมู่บ้านเสรีธรรม พ.ศ. 2547

หากแบ่งโครงสร้างของอายุออกเป็น 3 กลุ่ม ประกอบด้วย

- ประชากรวัยเด็ก
- อายุต่ำกว่า 15 ปี
- ประชากรวัยแรงงาน
- อายุระหว่าง 15 ปี ถึง 59 ปี
- ประชากรวัยสูงอายุ
- อายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป

พบว่าประชากรหมู่บ้านเสวีธรรมมีประชากรวัยแรงงานมากถึง 114 คน วัยเด็ก 68 คน และวัยสูงอายุ 29 คน

ตารางที่ 3 : การกระจายร้อยละของประชากรวัยเด็ก วัยแรงงาน และวัยสูงอายุ จำแนกตามเพศ

วัย	จำนวน			ร้อยละ		
	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง
วัยเด็ก	68	39	29	32.2	33.6	30.5
วัยแรงงาน	114	60	54	54.0	51.7	56.8
วัยสูงอายุ	29	17	12	13.8	14.7	12.7
รวม	211	116	95	100.0	100.0	100.0

ที่มา : ข้อมูลจากโครงการกาณฐนบุรี รอบ 5 พ.ศ.2547
สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล

รูปแบบครัวเรือน

สำหรับหมู่บ้านเสรีธรรมนั้นมีครัวเรือนทั้งสิ้น 65 ครัวเรือน จำนวนคนโดยเฉลี่ยครัวเรือนละ 3.3 คน ส่วนใหญ่อยู่กันเป็นครัวเรือนเดี่ยว ซึ่งมีจำนวน 32 ครัวเรือน ครัวเรือนขยาย 23 ครัวเรือน และครัวเรือนคนเดียว 10 ครัวเรือน

ครัวเรือนเดี่ยว หมายถึง ครัวเรือนที่มีเฉพาะ พ่อ-แม่-ลูก, พ่อ-ลูก, แม่-ลูก, หรือ สามี-ภรรยาเท่านั้น ไม่มีคนอื่น ๆ อยู่ร่วมในครัวเรือน

ครัวเรือนขยาย หมายถึง ครัวเรือนเดี่ยวที่มีญาติอื่น ๆ เช่น ปู่ ย่า ตา ยาย ฯลฯ อาศัยอยู่ด้วย

ครัวเรือนคนเดียว หมายถึง ครัวเรือนที่อาศัยอยู่เพียงคนเดียว แต่ในความเป็นจริงแล้วมีบ้านอยู่ใกล้เคียงกับลูกหลาน ซึ่งมาดูแลอย่างสม่ำเสมอ เช่นเดียวกับเขตชนบททั่ว ๆ ไปของประเทศไทย

ตารางที่ 4 : จำนวนและร้อยละของครัวเรือน จำแนกตามรูปแบบครัวเรือน

รูปแบบครัวเรือน	จำนวน	ร้อยละ
ครัวเรือนเดี่ยว	32	49.2
ครัวเรือนขยาย	23	35.4
ครัวเรือนคนเดียว	10	15.4
รวม	65	100.0

ขนาดครัวเรือนเฉลี่ย = 3.25

ที่มา : ข้อมูลจากโครงการกาญจนบุรี รอบ 5 พ.ศ.2547
สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล

การเริ่มต้นชีวิตคู่ของชาวหมู่บ้านเสรีธรรม พบว่ามีอายุเฉลี่ยเมื่อแต่งงานครั้งแรกของผู้ชายคืออายุประมาณ 25 ปี ผู้หญิงอายุเฉลี่ยแต่งงานน้อยกว่าผู้ชายเล็กน้อย คือ 21 ปี และมีชาวหมู่บ้านเสรีธรรมส่วนหนึ่งที่ใช้ชีวิตอยู่ร่วมกัน โดยไม่ได้จดทะเบียนสมรส ซึ่งส่วนใหญ่เป็นคนรุ่นใหม่

ตารางที่ 5 : จำนวนและร้อยละของประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป จำแนกตามสถานภาพสมรสและเพศ

สถานะภาพ	จำนวน			ร้อยละ		
	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง
โสด	21	16	5	14.7	20.8	7.6
แต่งงาน	101	51	50	70.6	6.2	75.8
หม้าย	12	4	8	8.4	5.2	12.1
หย่า/แยก	9	6	3	6.3	7.8	4.5
รวม	143	77	66	100.0	100.0	100.0
จดทะเบียน	70	36	34	68.0	69.3	70.6
ไม่จดทะเบียน	31	15	16	32.0	30.7	29.4
รวม	101	51	50	100.0	100.0	100.0
อายุเฉลี่ยเมื่อแต่งงานครั้งแรก	22.9	24.5	21.3			

ที่มา : ข้อมูลจากโครงการกาญจนบุรี รอบ 5 พ.ศ.2547
สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล

ศาสนา

ศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของมนุษย์ แม้ว่าส่วนใหญ่ของประชากรไทยนับถือศาสนาพุทธ แต่ประเทศไทยก็ให้เสรีภาพในการนับถือศาสนาต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นศาสนาคริสต์ อิสลาม ฯลฯ สำหรับจังหวัดกาญจนบุรี พบว่ามีครัวเรือนที่นับถือศาสนาอิสลาม 339 ครัวเรือน ในจำนวนนี้เป็นครัวเรือนชาวมุสลิมที่อยู่ในอำเภอไทรโยค 50 ครัวเรือน* แต่สำหรับชาวหมู่บ้านเสวีธรรมนั้นพบว่า ชาวบ้านเสวีธรรมที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไปนับถือศาสนาพุทธทั้งหมด 142 คน และมีผู้ที่นับถือศาสนาคริสต์เพียง 1 คนเท่านั้น และไม่พบว่ามีชาวบ้านเสวีธรรมที่นับถือศาสนาอิสลาม

ตารางที่ 6 : จำนวนและร้อยละของประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป
จำแนกตามศาสนาและเพศ

ศาสนา	จำนวน			ร้อยละ		
	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง
พุทธ	142	77	65	99.3	100.0	98.5
คริสต์	1	-	1	0.7	-	.5
รวม	143	77	66	100.0	100.0	100.0

ที่มา : ข้อมูลจากโครงการกาญจนบุรี รอบ 5 พ.ศ.2547

สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล

*อารี จำปาฉาย. ความเหมือนที่แตกต่าง : ภูมิหลังเครือข่ายทางสังคมและการย้ายถิ่นของมุสลิมในกาญจนบุรี. สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.

การใช้ภาษา

ภาษาเป็นสิ่งที่มนุษย์ในแต่ละสังคมกำหนดขึ้น เพื่อใช้ในการติดต่อสื่อสารสำหรับหมู่บ้านเสรีธรรม ภาษาพูดที่ใช้พูดกันเป็นประจำส่วนมากคือภาษาไทยกลาง ซึ่งมีมากถึง 60 ครั้วเรือน และมีอยู่ 5 ครั้วเรือนเท่านั้นที่ใช้ภาษาไทยอีสาน เนื่องจากเป็นครอบครัวที่อพยพมาจากจังหวัดทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เช่น จังหวัดมหาสารคาม และอุดรธานี

ตารางที่ 7 : การกระจายร้อยละของครั้วเรือน ตามภาษาที่พูดเป็นประจำ

ภาษาพูด	จำนวน	ร้อยละ
ภาษาไทยกลาง	60	92.3
ภาษาไทยอีสาน	5	7.7
รวม	65	100.0

ที่มา : ข้อมูลจากโครงการกาญจนบุรี รอบ 5 พ.ศ.2547
สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล

อาชีพ

ชาวหมู่บ้านเสวีธรรมส่วนใหญ่มีอาชีพทางด้านเกษตรกรรม (80 คน) ทั้งผู้หญิงและผู้ชาย รองมาทำอาชีพนอกภาคเกษตรกรรม เช่น ค้าขาย ทำงานในโรงงาน รับราชการ เป็นต้น

ในปี 2547 หมู่บ้านเสวีธรรมมีพื้นที่ทำการเกษตรทั้งสิ้น 2,750 ไร่ โดยลักษณะพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่ม โดยประเภทของพืชที่เพาะปลูก คือ อ้อย มะเขือ (ทุกชนิด) พุทรา ฯลฯ รวมทั้งมีการปลูกต้นสักเพื่อเป็นการค้า และปลูกทดแทนเพื่อเป็นการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ นอกจากนี้ยังมีการเลี้ยงสัตว์ได้แก่ วัว และหมูอีกด้วย แหล่งน้ำสำหรับการเกษตรมาจากแหล่งน้ำธรรมชาติเป็นส่วนใหญ่ ได้แก่ น้ำฝน น้ำจากลำห้วยข้างตาย/ห้วยกระทกรก/ห้วยช่องอ้ายก้าง ซึ่งล้วนแต่มีแหล่งกำเนิดมาจากป่าภูเขาทั้งสิ้น

ตารางที่ 8 : การกระจายร้อยละของประชากรตามอาชีพ
จำแนกตามเพศ

อาชีพ	จำนวน			ร้อยละ		
	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง
ไม่ได้ทำงาน/แม่บ้าน	18	8	10	8.5	6.9	10.5
เกษตรกรรม	80	45	35	37.9	38.8	36.8
รับจ้างในภาคเกษตรกรรม	20	9	11	9.5	7.8	11.6
นอกภาคเกษตรกรรม	26	13	13	12.3	11.2	13.7
นักเรียน/นักศึกษา	54	34	20	25.6	29.3	21.1
เด็กอายุต่ำกว่า 4 ปี	13	7	6	6.2	6.0	6.3
รวม	211	116	95	100.0	100.0	100.0

ที่มา : ข้อมูลจากโครงการกาญจนบุรี รอบ 5 พ.ศ.2547
สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล

นอกจากนี้ชาวหมู่บ้านเสรีธรรมได้ใช้ประโยชน์จากป่าในการประกอบอาชีพ กล่าวคือมีครัวเรือนในหมู่บ้านเสรีธรรมจำนวน 60 ครัวเรือน ใช้ประโยชน์จากป่าในการหาหน่อไม้ / เห็ด / ผักหวาน ซึ่งเป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญประการหนึ่งของชาวบ้านเสรีธรรม

ตารางที่ 9 : จำนวนและร้อยละของครัวเรือน ที่มีการใช้ประโยชน์จากป่า

การใช้ประโยชน์จากป่า	จำนวน	ร้อยละ
การหาหน่อไม้ / เห็ด / ผักหวาน / น้ำผึ้ง ฯลฯ	65	92.3
การตัดไม้เพื่อประโยชน์ใช้สอยในครัวเรือน	20	30.8

หมายเหตุ : ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

ที่มา : ข้อมูลจากโครงการกาญจนบุรี รอบ 5 พ.ศ.2547
สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล

การไปทำงานนอกพื้นที่

นอกจากการทำงานในหมู่บ้านแล้ว ยังมีชาวบ้านจำนวนหนึ่ง ที่ออกไปทำงานนอกหมู่บ้าน ส่วนใหญ่จะเข้าไปทำงานในอำเภอไทรโยค และกรุงเทพมหานคร โดยลักษณะงานที่ทำคือ รับจ้างในโรงงาน และรับจ้างเป็นกรรมกรก่อสร้าง และส่วนใหญ่ออกไปทำงานตลอดทั้งปี

แรงงานต่างถิ่น

สำหรับหมู่บ้านเสรีธรรม พบว่ามีชาวบ้านจากหมู่บ้านอื่นเข้ามาทำงานในหมู่บ้าน โดยลักษณะงานที่เข้ามาทำคือ รับจ้างตัดอ้อย ปลุกอ้อย และปลุกมัน ฯลฯ ส่วนใหญ่เป็นชาวบ้านจาก ต. บ้องตี้ อ.ไทรโยค และ อ.ทองผาภูมิ จ.กาญจนบุรี และชาวบ้านจาก จ.อุตรธานี โดยช่วงเวลา que เข้ามาทำงานคือในเดือนเมษายนถึงพฤษภาคม ส่วนงานรับจ้าง (นอกภาคเกษตร) ไม่พบว่ามีคนนอกหมู่บ้านเข้ามาทำงานในหมู่บ้าน

การศึกษา

การศึกษาเป็นตัวชี้วัดสำคัญของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาในด้านต่าง ๆ

ชาวบ้านเสวีธรรมส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา (ร้อยละ 57) รองลงมาคือ มัธยมศึกษา (ร้อยละ 25) ไม่ได้เรียนหนังสือหรือต่ำกว่าระดับประถมศึกษา (ร้อยละ 14) และสูงกว่ามัธยมศึกษา (ร้อยละ 2) นอกจากนี้ยังพบว่าหมู่บ้านเสวีธรรมผู้หญิงมีโอกาสได้รับการศึกษาน้อยกว่าผู้ชาย การที่ชาวบ้านส่วนใหญ่ของหมู่บ้านเสวีธรรมมีการศึกษาไม่สูงนัก ส่วนหนึ่งเป็นเพราะผู้ที่มีการศึกษาสูงย้ายถิ่นไปทำงานที่อื่น เนื่องจากไม่มีงานที่เหมาะสมกับระดับการศึกษา ให้ทำในหมู่บ้าน

ตารางที่ 10 : การกระจายร้อยละของประชากรตามระดับการศึกษา
จำแนกตามเพศ

ระดับการศึกษา	จำนวน			ร้อยละ		
	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง
ไม่ได้เรียนหนังสือ/ต่ำกว่า ประถมศึกษา	30	17	13	14.2	14.7	13.7
ประถมศึกษา	121	62	59	57.3	53.4	62.1
มัธยมศึกษา	53	33	20	25.1	28.4	21.1
สูงกว่ามัธยมศึกษา	5	3	2	2.4	2.6	2.1
อื่น ๆ/ไม่ทราบ	2	1	1	0.9	0.9	1.1
รวม	211	116	95	100.0	100.0	100.0

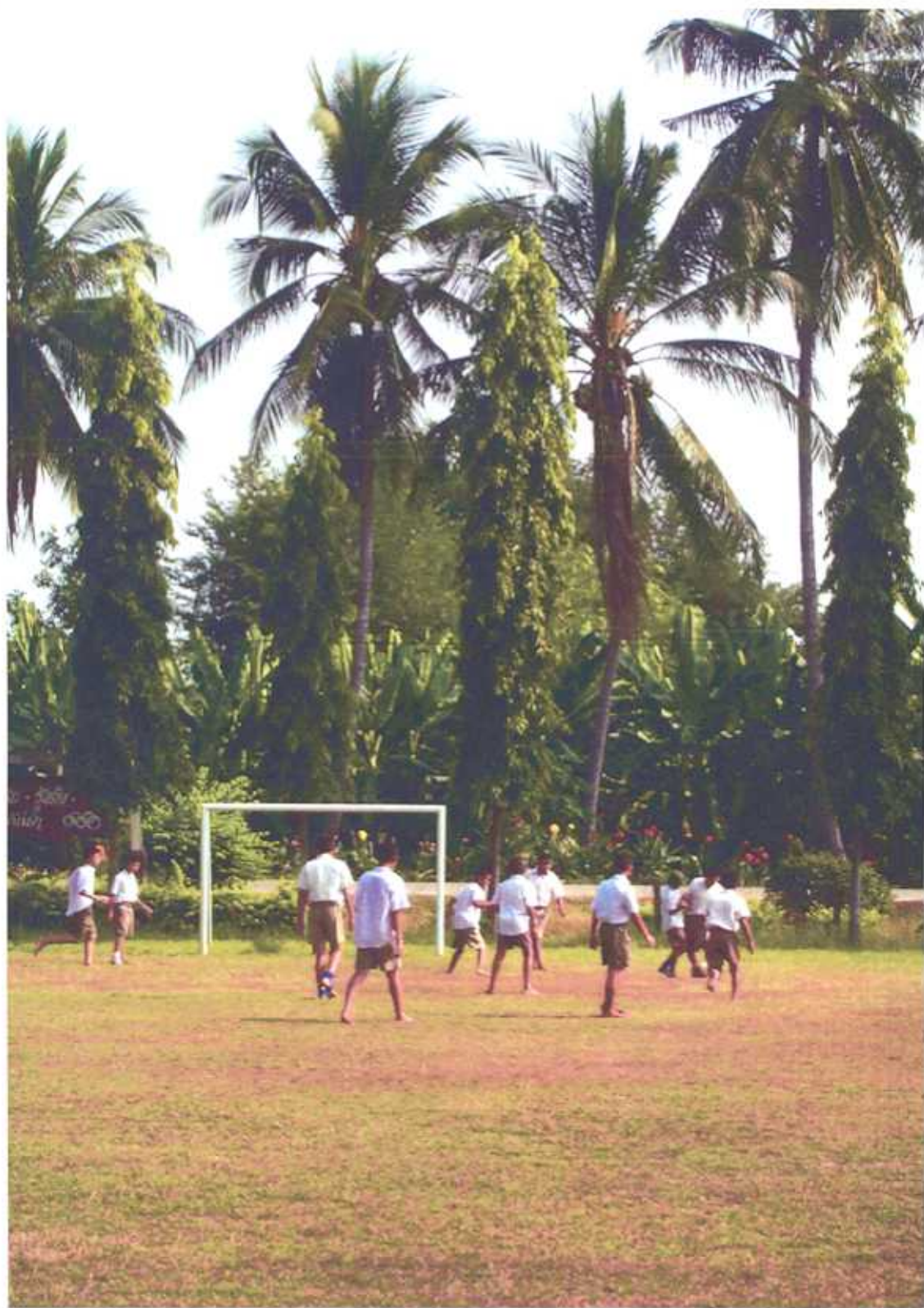
ที่มา : ข้อมูลจากโครงการกาญจนบุรี รอบ 5 พ.ศ.2547
สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล

เด็กนักเรียนโรงเรียนสามัคคีธรรมานุสรณ์

เด็ก ๆ ในหมู่บ้านเสรีธรรมสวนใหญ่เรียนระดับประถมศึกษา
ในหมู่บ้านคือ *โรงเรียนสามัคคีธรรมานุสรณ์* และเรียนระดับมัธยม
ศึกษาในโรงเรียนนอกหมู่บ้าน คือ *โรงเรียนไตรโยคณณิกาอุจน์* ซึ่งเป็น
โรงเรียนประจำอำเภอไตรโยค

บริเวณห้องเรียนโรงเรียน
สามัคคีธรรมานุสรณ์

อาคารเรียนโรงเรียนสามัคคีธรรมานุสรณ์

โรงเรียนประจำหมู่บ้าน

ประวัติ

โรงเรียนสามัคคีธรรมานุสรณ์ ตั้งอยู่ในพื้นที่หมู่ที่ 8 ตำบลลุ่มสุม อำเภอยะโยค จังหวัดกาญจนบุรี เปิดทำการสอนครั้งแรกเมื่อเดือน พฤษภาคม พ.ศ.2519 โดย **นางสาวสุนทร สายไหม** เป็นครูสอนคนแรก ต่อมาวันที่ 2 สิงหาคม พ.ศ. 2519 ทางราชการได้มีคำสั่งให้เปิด ทำการสอนอย่างเป็นทางการ ตอนนั้นมีอาคารเรียนชั่วคราว 1 หลัง ขนาด 2 ห้องเรียน สอนตั้งแต่ ชั้น ป.1-ป.4 ผู้เริ่มก่อสร้างโรงเรียน

คือ **นายกมล ชื่นชมน้อย** กำนันตำบลลุ่มสุ่มขณะนั้น โดยมี**นายสมพาน มีสกุล** ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 5 ตำบลลุ่มสุ่มสมัยนั้น และชาวบ้านได้ช่วยกันจัดหาอุปกรณ์การก่อสร้างต่างๆ คิดเป็นเงิน 37,000 บาท ซึ่ง**นายจำรัส เชื้อนิล** ได้บริจาคที่ดินเป็นที่ก่อสร้าง เนื้อที่ทั้งสิ้น 15 ไร่ คิดเป็นมูลค่าสมัยนั้น 18,000 บาท ครูใหญ่คนแรกของ**โรงเรียนสามัคคีธรรมมานุสรณ์** คือ **นายอิสระ โพธิ์ทอง**

ปัจจุบัน**โรงเรียนสามัคคีธรรมมานุสรณ์** สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 3 ดำเนินการสอนเป็น 2 ระดับ คือ ระดับก่อนประถมศึกษา และระดับประถมศึกษา มีนักเรียนจำนวน 130 คน ครู 8 คน และนักการ 1 คน

ผู้บริหาร

ผู้บริหารตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน ประกอบด้วย

1. นายอิสระ โพธิ์ทอง 2 สิงหาคม พ.ศ.2519 ถึง 17 ธันวาคม พ.ศ.2526
2. นายสุดใจ ประทีป 18 ธันวาคม พ.ศ. 2526 ถึง 30 กันยายน พ.ศ. 2530
3. นายมะนบ งามเจริญ 1 ตุลาคม พ.ศ.2530 ถึง 1 มิถุนายน พ.ศ.2531 (รักษาราชการแทน ครูใหญ่)
4. นายปรีชา วิเศษสิงห์ 2 มิถุนายน พ.ศ.2531 ถึง 15 ตุลาคม พ.ศ.2535
5. นายเจนวิทย์ จงใจ 16 ตุลาคม พ.ศ.2536 ถึง ปัจจุบัน

บริเวณห้องเรียนของโรงเรียนสาธิตศรีสมานุสรณ์

อาคาร

1. อาคารบ้านพักครูแบบองค์การ
2. อาคารเรียน แบบ ป.1ก.
3. อาคารเฉลิมพระเกียรติราชวงศ์จักรี
4. ห้องสุขาแบบองค์การ

ห้องคอมพิวเตอร์

5. อาคารห้องสมุดแบบโรงเรียนสามัคคีธรรมานุสรณ์
6. อาคารกาญจนาภิเษก
7. อาคารคหกรรม
8. อาคารเฉลิมพระเกียรติ 72 พรรษา
9. ห้องสุขาแบบโรงเรียนสามัคคีธรรมานุสรณ์

วิสัยทัศน์ของโรงเรียน

โรงเรียนสามัคคีธรรมานุสรณ์ จัดการศึกษาให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน มีความเป็นเลิศทางการศึกษา ครูได้รับการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพอย่างสม่ำเสมอ โดยชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ

บริเวณป่าสักเฉลิมพระเกียรติ 72 พรรษาด้านหลังโรงเรียน

พันธกิจ

1. จัดและส่งเสริมการศึกษาให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน
2. เพิ่มศักยภาพผู้เรียนที่มีความสามารถพิเศษสู่ความเป็นเลิศ
3. เพิ่มศักยภาพครูสู่มืออาชีพ
4. ส่งเสริมการจัดการศึกษาโดยชุมชนมีส่วนร่วม

ปรัชญา

ปัญญา ชนเนน เสยโย
หมายถึง ปัญญาประเสริฐกว่าทรัพย์

คำขวัญ

เรียนดี กิจกรรมเด่น เน้นคุณธรรม
นำชุมชนพัฒนา มุ่งรักษาสิ่งแวดล้อม
อักษรย่อของโรงเรียน
ส.ช.

สีประจำโรงเรียน

สีประจำของโรงเรียนคือ ชมพู และ น้ำทะเล

ชมพู หมายถึง ความน่ารัก ความอบอุ่น ความเป็นพี่น้อง
น้ำทะเล หมายถึง ความไม่หยุดนิ่ง อุดมไปด้วยความตื่นตัว
เพื่อการเรียนรู้

เว็บไซต์ประจำโรงเรียน

<http://school.obec.go.th/smktmns>

สัญลักษณ์ประจำโรงเรียน

สะพาน หมายถึง สื่อทอดทางเดินข้ามอุปสรรคจากจุดเริ่มต้นไปสู่
จุดหมายที่ต้องการ

กำแพง หมายถึง ผนังป้องกันภัยเพื่อสร้างความปลอดภัยแห่งชีวิต
และทรัพย์สิน

เจดีย์ หมายถึง อนุสรณ์แห่งความสำเร็จ ความดีงาม ความยิ่งใหญ่

ประตู หมายถึง เส้นทางผ่านเข้าออกไปสู่โลกภายนอกที่ต้องสัมผัส

สุขภาพอนามัย

พฤติกรรมการบริโภคผักและผลไม้

พฤติกรรมการบริโภคของชาวหมู่บ้านเสรีธรรม พบว่าชาวหมู่บ้านเสรีธรรมมีการบริโภคผักมากกว่าการบริโภคผลไม้ ซึ่งการบริโภคผักทุกวันหรือเกือบทุกวันมีสูงกว่าร้อยละ 70 โดยผู้หญิงมีการบริโภคผักเป็นประจำทุกวันหรือเกือบทุกวันมากกว่าผู้ชาย (ผู้หญิงร้อยละ 91 และผู้ชายร้อยละ 73)

ตารางที่ 11 : การกระจายร้อยละของประชาชนอายุ 15 ปีขึ้นไป จำแนกตามพฤติกรรมทานผักและผลไม้ และเพศ ในรอบปีที่ผ่านมา

พฤติกรรมทานผักและผลไม้	จำนวน			ร้อยละ		
	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง
ผัก						
ไม่กินประจำ 	11	8	3	7.7	10.4	4.5
อาทิตย์ละ 1-3 ครั้ง	16	13	3	11.2	16.9	4.5
ทุกวันหรือเกือบจะทุกวัน	116	56	60	81.1	72.7	90.9
รวม	143	77	66	100.0	100.0	100.0
ผลไม้						
ไม่กินประจำ 	54	35	19	37.8	45.5	28.8
อาทิตย์ละ 1-3 ครั้ง	66	33	33	46.2	42.9	50.0
ทุกวันหรือเกือบจะทุกวัน	23	9	14	16.1	11.7	21.2
รวม	143	77	66	100.0	100.0	100.0

ที่มา : ข้อมูลจากโครงการกาญจนบุรี รอบ 5 พ.ศ.2547
สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล

การออกกำลังกาย

การออกกำลังกายเป็นพฤติกรรมที่นำไปสู่การมีสุขภาพดี การออกกำลังกายในการสำรวจครั้งนี้หมายถึง การออกกำลังกายที่นอกเหนือจากการประกอบอาชีพการงาน ซึ่งพบว่าชาวหมู่บ้านเสรีธรรมมีการออกกำลังกาย ร้อยละ 22 และผู้ชายออกกำลังกายมากกว่าผู้หญิง (ผู้ชายร้อยละ 33 และผู้หญิงร้อยละ 9)

ตารางที่ 12 : จำนวนและร้อยละของประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป จำแนกตามการออกกำลังกายและเพศ

การออกกำลังกาย	จำนวน			ร้อยละ		
	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง
ออกกำลังกาย	31	25	6	21.7	32.5	9.1
ไม่ได้ออกกำลังกาย	112	52	60	78.3	67.5	90.9
รวม	143	77	66	100.0	100.0	100.0

ที่มา : ข้อมูลจากโครงการกาญจนบุรี รอบ 5 พ.ศ.2547
สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล

ชาวหมู่บ้านเสรีธรรมนิยมออกกำลังกายโดยการเล่นกีฬา (ร้อยละ 48) รองลงมาได้แก่ การวิ่ง (ร้อยละ 39) และกายบริหาร (ร้อยละ 23) พบว่าผู้ชายจะนิยมออกกำลังกายด้วยการเล่นกีฬาเป็นจำนวนมาก สำหรับผู้หญิงไม่นิยมออกกำลังกายด้วยการเล่นกีฬา

สถานที่ออกกำลังกายส่วนใหญ่ นิยมออกกำลังกายในที่ว่างโล่ง ๆ แถบละแวกบ้าน เช่น โรงเรียน วัด ภายในบริเวณรอบ ๆ บ้าน หรือ ภายในบ้าน ฯลฯ

ตารางที่ 13 : จำนวนและร้อยละของประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป ที่ออกกำลังกาย จำแนกตามประเภทของการออกกำลังกาย และเพศ

ประเภทของการออกกำลังกาย	จำนวน			ร้อยละ		
	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง
วิ่ง	12	11	1	38.7	44.0	16.7
เดินเร็ว	1	0	1	3.2	0.0	16.7
เต้นแอโรบิค	2	0	2	6.5	0.0	33.3
เล่นกีฬา	15	15	0	48.4	60.0	0.0
กายบริหาร	7	5	2	22.6	20.0	33.3
ใช้เครื่องออกกำลังกาย/ ปั่นจักรยาน	1	1	0	3.2	4.0	0.0

หมายเหตุ : ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

ที่มา : ข้อมูลจากโครงการกาญจนบุรี รอบ 5 พ.ศ.2547

สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล

การเจ็บป่วยที่เกิดจากโรคเรื้อรัง

โรคเรื้อรัง หมายถึง โรคหรืออาการป่วยที่เป็นเรื้อรังมานานแล้ว (ตั้งแต่ 3 เดือนขึ้นไป) เช่น โรคเบาหวาน หัวใจภูมิแพ้ อาการปวดหลัง วิงเวียน อ่อนเพลีย ฯลฯ

จากข้อมูลของโครงการกาญจนบุรี พบว่าประชากรหมู่บ้านเสรีธรรมป่วยเป็นโรคเรื้อรัง ร้อยละ 30 อาการป่วยด้วยโรคเรื้อรังของผู้ชายและผู้หญิงมีสัดส่วนไม่แตกต่างกันมากนัก

ตารางที่ 14 : จำนวนและร้อยละของประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป จำแนกตามการป่วยด้วยโรคเรื้อรัง และเพศ

การป่วยด้วยโรคเรื้อรัง	จำนวน			ร้อยละ		
	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง
ป่วย	43	23	20	30.1	29.9	30.3
ไม่ป่วย	100	54	46	69.9	70.1	69.7
รวม	143	77	66	100.0	100.0	100.0

ที่มา : ข้อมูลจากโครงการกาญจนบุรี รอบ 5 พ.ศ.2547
สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล

โรคเรื้อรังที่คนในหมู่บ้านเสรีธรรมเป็นกันมาก 6 อันดับแรก ได้แก่ โรคความดันเลือดสูง / ต่ำ โรคกระดูก/เก๊าท์/รูมาตอยด์ โรคหัวใจ หอบ หายใจลำบาก/เหนื่อย ไทรอยด์ และระบบอวัยวะสืบพันธุ์และระบบ ปัสสาวะ ตามลำดับ

ตารางที่ 15 : จำนวนและร้อยละของประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป ที่เจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรัง จำแนกตามโรคเรื้อรังและเพศ (6 อันดับแรก)

โรคเรื้อรัง	จำนวน			ร้อยละ		
	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง
ความดันเลือดสูง/ต่ำ	7	2	5	16.3	8.7	25.0
โรคกระดูก/เก๊าท์/รูมาตอยด์	6	4	2	14.0	17.4	10.0
โรคหัวใจ	5	2	3	11.6	8.7	15.0
หอบ หายใจลำบาก/เหนื่อย	5	4	1	11.6	17.4	5.0
ไทรอยด์	4	1	3	9.3	4.3	15.0
ระบบอวัยวะสืบพันธุ์และระบบปัสสาวะ	4	1	3	9.3	4.3	15.0

หมายเหตุ : ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

ที่มา : ข้อมูลจากโครงการกาญจนบุรี รอบ 5 พ.ศ.2547

สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล

การเจ็บป่วยในรอบ 1 เดือน

การเจ็บป่วยในรอบ 1 เดือน หมายถึง การเจ็บป่วยหรือรู้สึกไม่สบาย หรือประสบอุบัติเหตุ (นับเฉพาะการเจ็บป่วยหรืออุบัติเหตุที่ทำให้ปฏิบัติกิจวัตรประจำวันไม่ได้หรือน้อยกว่าปกติ) พบว่าชาวหมู่บ้านเสรีธรรม มีผู้ที่ป่วยหรือรู้สึกไม่สบาย ร้อยละ 28 ส่วนใหญ่มีอาการป่วยหรือโรคที่ป่วย คือ ไข้หวัด (ร้อยละ40) มาเลเรีย ปวดหลัง/เอว/เจ็บกระดูกเอว และการเจ็บป่วยที่เกิดจากอุบัติเหตุต่างๆ ไป เช่น หกล้ม กระดูกนิ้วแตก ขาหัก เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม การเจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรัง และการเจ็บป่วยในรอบ 1 เดือนที่ผ่านมา ส่วนใหญ่มีวิธีการรักษาโดยไปรับการรักษาที่โรงพยาบาลของรัฐบาล และสถานเอนามัย

ตารางที่ 16 : จำนวนและร้อยละของประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป จำแนกตามการป่วยในรอบ 1 เดือนที่ผ่านมา และเพศ

การป่วยในรอบ 1 เดือน ที่ผ่านมา	จำนวน			ร้อยละ		
	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง
ป่วย	40	14	26	28.0	18.2	39.4
ไม่ป่วย	103	63	40	72.0	81.8	60.6
รวม	143	77	66	100.0	100.0	100.0

ที่มา : ข้อมูลจากโครงการกาญจนบุรี รอบ 5 พ.ศ.2547
สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล

ตารางที่ 17 : จำนวนและร้อยละของประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไปที่ยังป่วย
จำแนกตาม โรค / อาการที่เจ็บป่วยและเพศ (รอบ 1 เดือนที่ผ่านมา)

การป่วย	จำนวน			ร้อยละ		
	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง
ไข้หวัด	16	6	10	40.0	42.9	38.5
มาเลเรีย	3	1	2	7.5	7.1	7.7
วัณโรค/โรคปอด	1	1	0	2.5	7.1	0.0
ไข้หวัดใหญ่	1	0	1	2.5	0.0	3.8
โรคตา	1	0	1	2.5	0.0	3.8
โรคในช่องปาก	1	1	0	2.5	7.1	0.0
ความดันเลือดสูง/ต่ำ	1	0	1	2.5	0.0	3.8
โรคผิวหนัง/ผื่น/สะเก็ดเงิน-ทอง	1	0	1	2.5	0.0	3.8
อุบัติเหตุทั่วไป	3	1	2	7.5	7.1	7.7
ปวดศีรษะ/มีนศีรษะ/ไมเกรน/ เวียนหัว	2	1	1	5.0	7.1	3.8
ปวดตา/ตาพร่า	2	2	0	5.0	14.3	0.0
ปวดหลัง/เอว/เจ็บกระดูกเอว	3	0	3	7.5	0.0	11.5
ปวดท้อง/ท้องอืด/ท้องเฟ้อ/ จุกเสียด/เจ็บในท้อง	1	0	1	2.5	0.0	3.8
ปวดเมื่อย/ปวดข้อ ซา ตามร่างกาย/ปวดกระดูก	1	0	1	2.5	0.0	3.8
วิงเวียน/หน้ามืด/เป็นลม/วูบ/ลมชัก	2	1	1	5.0	7.1	3.8
ปัสสาวะขัด/ปัสสาวะสีผิดปกติ	1	0	1	2.5	0.0	3.8
เหน็บชา/ตะคริว	2	2	0	5.0	14.3	0.0
ความผิดปกติเกี่ยวกับเต้านม (เต้านมคัด)	1	0	1	2.5	0.0	3.8

หมายเหตุ : ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

ที่มา : ข้อมูลจากโครงการกาญจนบุรี รอบ 5 พ.ศ.2547

สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล

การไปรับบริการสาธารณสุข

หมู่บ้านเสรีธรรมเป็นที่ตั้งของสถานีอนามัยประจำตำบล สถานพยาบาลภายในหมู่บ้านที่คนส่วนใหญ่ไปรับการรักษาเมื่อเจ็บป่วยคือ สถานีอนามัยช่องอ้ายกาง และสถานพยาบาลภายนอกหมู่บ้านที่คนส่วนใหญ่ไปรับการรักษาเมื่อเจ็บป่วยคือ โรงพยาบาลไทรโยค

สถานีอนามัยบ้านช่องอ้ายกาง

สาธารณูปโภค/แหล่งอำนวยความสะดวก

สาธารณูปโภค หมู่บ้านเสรีธรรมมีไฟฟ้าใช้ตั้งแต่ พ.ศ. 2525 มีน้ำประปาใช้ตั้งแต่ พ.ศ. 2535 บางครัวเรือนที่ยังไม่มีไฟฟ้าหรือน้ำประปาใช้เป็นเพราะบ้านอยู่ห่างไกลจากหมู่บ้านมาก น้ำประปาที่ใช้เป็นน้ำที่ได้มาจากน้ำบาดาล น้ำสำหรับดื่มใช้น้ำฝนและน้ำซื้อดื่ม ส่วนน้ำใช้คือ น้ำประปา น้ำบ่อ น้ำบาดาล

ตารางที่ 18 : การกระจายร้อยละของครัวเรือน
จำแนกตามการมีไฟฟ้าและน้ำประปาใช้

สาธารณูปโภค	จำนวน	ร้อยละ
ไฟฟ้า		
มี	62	95.4
ไม่มี	3	4.6
รวม	65	100.0
ประปา		
มี	17	26.2
ไม่มี	48	73.8
รวม	65	100.0

ที่มา : ข้อมูลจากโครงการกาญจนบุรี รอบ 5 พ.ศ.2547
วิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล

ตารางที่ 19 : การกระจายร้อยละ และจำนวนครัวเรือน
จำแนกตามการใช้น้ำและแหล่งน้ำ

แหล่งน้ำ	น้ำดื่ม		น้ำใช้	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
น้ำฝน	60	92.3	7	10.8
น้ำประปา	1	1.5	17	26.2
แหล่งน้ำธรรมชาติ	0	0.0	15	23.1
บ่อน้ำตื้น	1	1.5	20	30.8
บ่อนาคาล	1	1.5	13	20.0
ช้อนน้ำ	8	12.3	0	0.0

หมายเหตุ : ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

ที่มา : ข้อมูลจากโครงการกาญจนบุรี รอบ 5 พ.ศ.2547

สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล

การคมนาคม สำหรับเส้นทางคมนาคมหลักของหมู่บ้านกับอำเภอ เป็นเส้นทางทางบก ซึ่งลักษณะถนนสายหลักภายในหมู่บ้านเป็นถนนลาดยางระยะทางประมาณ 3,000 เมตร และถนนระหว่างอำเภอเป็นถนนลาดยางระยะทางประมาณ 10,000 เมตร หมู่บ้านไม่มีรถประจำทาง แต่มีรถประจำทางจากที่อื่นผ่านหมู่บ้านวันละ 6 เที่ยว โดยรถไป 3 เที่ยวและกลับ 3 เที่ยว ค่าโดยสารจากหมู่บ้านไปยังอำเภอ 15 บาท และค่าโดยสารจากหมู่บ้านไปยังจังหวัดกาญจนบุรี 50 บาท

ถนนสายหลักทางเข้าหมู่บ้านเสริสสุ

สถานที่ประชุมพบปะของคนในหมู่บ้าน

สถานที่สำหรับประชุมพบปะของคนในหมู่บ้าน โดยมากใช้ **โรงเรียน** **สามัคคีธรรมมานุสรณ์** และ **ศาลาเอนกประสงค์ของหมู่บ้าน** เป็นสถานที่ประชุมร่วมกันของคนในหมู่บ้าน แหล่งชุมนุมพบปะที่สำคัญอีกแหล่งหนึ่งของชาวบ้านเสวีธรรม คือ **วัดสามัคคีธรรม** ซึ่งเป็นวัดที่อยู่ติดต่อกันกับหมู่บ้านเสวีธรรม

สถานที่ประชุมของชาวบ้าน
เสวีธรรม : โรงเรียน
สามัคคีธรรมมานุสรณ์

ความต้องการการพัฒนา

สำหรับความต้องการการพัฒนาหรือการแก้ไขภายในหมู่บ้านอย่างเร่งด่วน จากการสำรวจของโครงการกาญจนบุรีรอบ 5 พ.ศ. 2547 พบว่า ส่วนใหญ่มีความต้องการการพัฒนา/แก้ไขในเรื่องของระบบสาธารณูปโภค เช่น ถนน (ร้อยละ 18) ระบบไฟฟ้า (ร้อยละ 12) น้ำเพื่อการเกษตร/ระบบชลประทาน (ร้อยละ 12) ระบบโทรศัพท์ (ร้อยละ 10) และระบบประปา/แท็งก์น้ำ (ร้อยละ 6) เป็นต้น**

หมายเหตุ : ** ปัจจุบัน (พ.ศ. 2550)ชาวบ้านมีความต้องการการพัฒนา ด้านแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรมากเป็นอันดับหนึ่ง เนื่องจากได้การทำถนนเสร็จเรียบร้อยแล้ว

ตารางที่ 20 : การกระจายร้อยละของประชากร (15-59 ปี)
ตามความต้องการพัฒนาหรือแก้ไขหมู่บ้านอย่างเร่งด่วนมากที่สุด

ความต้องการพัฒนา หรือแก้ไขอย่างเร่งด่วน	จำนวน			ร้อยละ		
	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง
ไม่ต้องการ	32	16	16	29.4	27.6	31.4
ต้องการ						
ถนน	20	10	10	18.3	17.2	19.6
อาชีพเสริม	2	2	0	1.8	3.4	0.0
ระบบประปา/แทงน้ำ	6	4	2	5.5	6.9	3.9
ระบบไฟฟ้า	13	6	7	11.9	10.3	13.7
ระบบโทรศัพท์	11	5	6	10.1	8.6	11.8
ขยะ/กลิ่นเหม็น	3	1	2	2.8	1.7	3.9
ราคาพืชผล	5	4	1	4.6	6.9	2.0
น้ำเพื่อการเกษตร/ระบบชลประทาน	13	8	5	11.9	13.8	9.8
วัยรุ่นในหมู่บ้าน	2	1	1	1.8	1.7	2.0
หอกระจายข่าว	1	0	1	0.9	0.0	2.0
สนามกีฬา/สถานที่พักผ่อน /ศาลาประชาคม	1	1	0	0.9	1.7	0.0
รวม	109	58	51	100.0	100.0	100.0

หมายเหตุ : มีจำนวนผู้ที่ไม่ตอบคำถาม 5 คน

ที่มา : ข้อมูลจากโครงการกาญจนบุรี รอบ 5 พ.ศ.2547

สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล

ป่าชุมชนบ้านเสริธรรม (ป่าพุเต่า)

หมู่บ้านเสริธรรมเป็นหมู่บ้านที่มีความอุดมสมบูรณ์ แวดล้อมไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติอันมีค่า และงดงาม หมู่บ้านแห่งนี้มีป่าชุมชนประจำหมู่บ้านคือ "ป่าชุมชนบ้านเสริธรรม" หรือที่เรียกกันว่า "ป่าพุเต่า" ป่าแห่งนี้ยังคงมีความอุดมสมบูรณ์อยู่ เป็นแหล่งต้นน้ำของหมู่บ้าน และเป็นแหล่งอาหารจากธรรมชาติ ภายในผืนป่าแห่งนี้มีถ้ำที่ยังคงความงามบริสุทธิ์อยู่ เป็นถ้ำที่มีความสมบูรณ์อยู่เนื่องจากไม่มีใครเข้าไปทำลาย

ทางขึ้น "ป่าพุเต่า"

ความเป็นมาของป่าชุมชนบ้านเสีธรรม (ป่าพุเต่า)

ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันสายน้ำจากลำห้วยข้างตาย และลำห้วยกะทกรก ฯลฯ หล่อเลี้ยงชีวิตชาวเสีธรรมมาตลอดมิเคยเปลี่ยนแปลง ต้นกำเนิดของห้วยทั้งสองอยู่ที่ป่าพุเต่า ซึ่งมีพุน้ำชื่อว่า พุเต่า เป็นน้ำต้นกำเนิดลำห้วยทั้งสองนี้

บริเวณโพรงน้ำซึ่งสันนิษฐานว่ามีเต่าอาศัยอยู่ ชาวบ้านจึงเรียกว่า "พุเต่า"

ธารน้ำไหลออกจาก "พุต่า" ที่ห่อเลี้ยงชีวิตรชาวนาบ้านเสริสสบ

ป่าพุเต่า ในอดีตอุดมสมบูรณ์ไปด้วยพันธุ์ไม้และสัตว์ป่านานาพันธุ์ เช่น มะค่าโมง , แดง , ประดู่ , ชิงชัน , เสลา , ชานาง , มะกอก , ตะคร้อ , ซาก , มะค่าแต้ , มะเกลือ , มะไฟป่า , หว้า , ไข่ , รวก , กล้วยไม้ , พืช สมุนไพร เก้ง , กวาง , เสี่ยงผา , หมี่ , ลิง , ชะนี , ค่าง , เสือ , หมูป่า ฯลฯ มีอาหารจากธรรมชาติ มากมาย เช่น หน่อไม้ เห็ดโคน ผักต่าง ๆ มีถ้ำที่สวยงาม และธารน้ำที่ใสไหลเย็น ให้ชาวบ้านได้เก็บดวงผลประโยชน์จากผืนป่าแห่งนี้

ราวปีพ.ศ. 2527 เริ่มมีผู้เข้ามาบุกรุก ป่าพุดเต่าเพื่อที่จะทำป่าให้เป็นพื้นที่การเกษตร แต่ด้วยความรักและห่วงแหนในผืนป่าแห่งนี้ ชาวบ้านกลุ่มหนึ่งจึงได้ร่วมกันต่อต้านมิให้เกิดการบุกรุกทำลายป่า การต่อต้านเกิดขึ้นหลายครั้งหลายครา โดยเฉพาะในยามที่ผู้นำชุมชนเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน โอนอ่อนผ่อนตามไปกับผู้บุกรุก

ดอกไม้ป่าที่พบได้ในป่าพุดเต่า ชาวบ้านตั้งชื่อว่า "ม่วงเสริ"

การต่อสู้เพื่อคงไว้ซึ่งป่าพุดเต่า เป็นมาอย่างต่อเนื่องยาวนาน ปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นมิได้เกิดขึ้นเพราะจากบุคคลภายนอกเท่านั้น แต่ยังเกิดขึ้นเพราะบุคคลส่วนหนึ่งในหมู่บ้านเองอีกด้วย กล่าวคือ

1. ชาวบ้านบางส่วนขาดจิตสำนึกที่ดีที่มีต่อชุมชนและป่าไม้ โดยฝ่าฝืนระเบียบและเข้าหาประโยชน์จากป่าอย่างไม่สนใจและเกรงกลัว
2. มีบุคคลภายนอกเข้ามาสนับสนุนในการทำผลประโยชน์จากป่าไม้ โดยการโค่น ทำลาย แปรรูปโดยมิได้ยื่นเกรงต่อกฎหมาย
3. ชาวบ้านบางส่วนทำการโค่นไม้เพื่อแปรรูป จำหน่ายให้กับบุคคลทั้งภายในและนอกหมู่บ้าน เพื่อผลประโยชน์ และรายได้ของตนเอง
4. ขาดการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องในเรื่องการควบคุมดูแล ป่าไม้
5. ผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่ของรัฐ ขาดจิตสำนึกเกิดความโลภ หลง เห็นแก่ได้ สนับสนุนให้เกิดการตัดไม้ทำลายป่า อันนำมาซึ่งผลประโยชน์แก่ตนเอง

แอ่งน้ำที่เกิดจากน้ำที่ไหลออกมาจากพุดเต่า

อย่างไรก็ตาม ด้วยความรักความห่วงแทน และการมีสามัญสำนึก รู้จักบุญคุณของป่าไม้ รู้ถึงความสำคัญของป่าไม้ กลุ่มบุคคลเหล่านี้ก็ยัง ร่วมกันต่อสู้เพื่ออนุรักษ์ผืนป่าแห่งเดียวของชาวเสรีธรรมต่อไป

ใยแมงมุมขนาดใหญ่ที่พบในป่าพุเตา

ในปี พ.ศ. 2538 การอนุรักษ์ป่าพุเตา เริ่มเป็นรูปเป็นร่างขึ้น ชาวบ้านเสรีธรรม ส่วนใหญ่เริ่มเข้าใจและเห็นความสำคัญของป่าไม้ เนื่องจากแต่เดิมชาวบ้านอยู่กันอย่างอิสระเสรี สงบร่มเย็น มีพืชพันธุ์ ธัญญาหาร หาเลี้ยงชีพอย่างราบรื่น แต่ปัจจุบันสายน้ำที่เคยไหลลงมาตลอดเวลามีเคยขาดกลับเหือดหายไป อาหารการกินที่อุดมสมบูรณ์ ที่มีอยู่มากมายหลากหลายกลับลดน้อยลงฝนฟ้าอากาศเปลี่ยนแปลงไป

ป่าชุมชนเฉลิมพระเกียรติ ร.๙

ผู้นำชุมชน โดยการนำของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล
 ผู้ใหญ่บ้าน กรรมการหมู่บ้าน และผู้นำกลุ่มต่าง ๆ ได้อาศัยยุทธศาสตร์
 ภายใต้พระบารมีของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช
 ร่วมกันประกาศเจตนารมณ์ให้ **ป่าหุเต่า** เป็นป่าชุมชน ชื่อว่า **"ป่าชุมชน
 เฉลิมพระเกียรติ ร. ๙ พ.ศ. 2538"** และได้ร่วมกันออกระเบียบปฏิบัติขึ้น
 เป็นครั้งแรก

เมื่อมีการประกาศจัดตั้ง**ป่าหุเต่า** ให้เป็น "**ป่าชุมชนเฉลิมพระเกียรติ ร. ๙ พ.ศ. 2538**" แล้ว สถานการณ์ของการต่อสู้เพื่ออนุรักษ์ป่าก็เข้าไปในทิศทางที่ดีขึ้นกว่าเดิม แต่ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ก็ยังคงมีอยู่ ชาวบ้านที่มีความมั่นคงในความรักและหวงแหนผืนป่าแห่งนี้ ก็ยังต่อสู้เพื่อคงไว้ซึ่งผืน**ป่าหุเต่า** อย่างไม่ย่อท้อ

ชาวบ้านและป่าชุมชนเฉลิมพระเกียรติ ร.9

จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2542-2543 เกิดภัยแล้ง การทำมาหากินของชาวบ้านฝืดเคืองลง พืชไร่เสียหาย ชาวบ้านเริ่มเกิดความสับสนระหว่างความอยู่รอดของตนเองกับความอยู่รอดของป่าไม้ ปัญหาเริ่มรุนแรง มีผู้เข้าตัดไม้ทำลายป่ามากขึ้น เนื่องจากต้องหารายได้เลี้ยงปากท้องของตนเองและครอบครัว ชาวบ้านเข้าใจถึงปัญหาที่เกิดขึ้นและพยายามแก้ไขโดยขอความช่วยเหลือจากหน่วยราชการในการสร้างอาชีพ สร้างรายได้ในชุมชนเองก็ได้มีการปลุกจิตสำนึกให้ทุกคนตระหนักถึงความพอดีพออยู่พอกิน ซึ่งให้เห็นถึงความสำคัญของป่าไม้ โดยนำเอาวิกฤตภัยแล้งมาชี้ให้เห็นว่า **ป่าไม้-น้ำ-ชีวิต** จะต้องพึ่งพาซึ่งกันและกัน ดังนั้นทุกคนควรตระหนักและพยายามอดทนต่อสู้กับอุปสรรค นับว่าเป็นความโชคดีของ**ป่าหุเต่า** ที่ชาวบ้านเสริธรรมส่วนใหญ่ยึดในหลักของความพอดี ชยัน อดทน ต่อสู้กับอุปสรรคต่าง ๆ ด้วยสติ และยึดถือในความถูกต้อง ซอธรรม ต่อมาการประกอบอาชีพของชาวบ้านเริ่มดีขึ้น กลับเข้าสู่สภาวะปกติ การอนุรักษ์ที่มีอยู่แม้จะไม่ราบรื่นนักก็กลับมาเป็นรูปแบบที่เข้มแข็งขึ้น

ในสมัยผู้ใหญ่บุญชอบ **เชื้อปรางค์** ร่วมกับ อบต. หมู่ 8 ผู้นำชุมชน กรรมการหมู่บ้าน มีการประกาศเป็นป่าชุมชน และสร้างระเบียบปฏิบัติ

ในสมัยผู้ใหญ่**ประจัน ศรีคำ** สานต่อป่าชุมชน แต่งตั้งคณะกรรมการป่าชุมชน และปรับปรุงระเบียบปฏิบัติที่เหมาะสม

ในสมัยผู้ใหญ่**วิชา ทองสุก** สานต่อป่าชุมชน แต่งตั้งคณะกรรมการป่าชุมชนและปรับปรุงระเบียบปฏิบัติที่เหมาะสม ร่วมกับ **นายสำเร็จ จิตบรรจง** ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล, ผู้นำกลุ่มต่าง ๆ ครู และนักเรียน ที่เป็นลูกหลานของชาวบ้าน ร่วมกับสถาบันการเรียนรู้เพื่อพัฒนาท้องถิ่น จ.กาญจนบุรี ซึ่งเป็นสื่อมวลชนท้องถิ่น ประสานกับป่าไม้จังหวัดกาญจนบุรีในการจัดตั้งป่าชุมชนที่ถูกต้องตามกฎหมาย โดยมีโครงการกาญจนบุรี **สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล** เป็นผู้ให้การสนับสนุนและประสานงาน ทำให้ชาวบ้านเสรีธรรมได้มาซึ่งป่าชุมชนที่ถูกต้องตามกฎหมายเมื่อวันที่ 14 พฤศจิกายน 2549

ชาวบ้าน เจ้าหมากี่ป่าไม้ และคณะนิสิตวิจัยร่วมเดินสำรวจ ป่าพุดเต่า

พันธุ์ไม้บางชนิดและคุณประโยชน์ที่พบได้ในป่าชุมชนบ้าน
เสี้อธรรม (ป่าพุเต่า)**

กระทือ ส่วนที่ใช้เป็นยา เหง้าและรากนำเอาเหง้าสดขนาดเท่า
หัวแม่มือ 2 หัว (ประมาณ 20 กรัม) ย่างไฟ พอสุกตำกับน้ำปูนใส
คั้นเอาน้ำดื่มเวลามีอาการ รส และสรรพคุณรสขมและขื่นเล็กน้อย
ช่วยขับลม แก้ปวดมวนแน่นท้อง แก้บิด บำรุงน้ำนม

หมายเหตุ : ** คุณประโยชน์ที่รวบรวมมานี้ เกิดจากความคิดและ
ภูมิปัญญาของชาวบ้าน

นางค่อม นิยมปลูกไว้ในบ้านเพื่อคุ้มภัยพิบัติต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องอัคคีภัย ทุกบ้านควรปลูกไว้ประจำบ้าน เมื่อถึงเวลาคับขันจะพ่อนหนักเป็นเบาได้ทันตาเห็น เพราะชื่อ "นางค่อม" หมายถึง การคุ้มครองโดยตรง คนโบราณจึงนับถือมาก

ไม้ตะแบก สรรพคุณคือใช้เปลือก ประุงเป็นยาแก้บิด ตาแดง
และมูกเลือด

ไม้เสลา ประโยชน์ ไม้ทำเครื่องแกะสลัก ด้ามเครื่องมือ ทำพื้น
รอด ตง คาน ได้ดี ปลูกเป็นไม้ประดับ

ไม้ผาง สรรพคุณและส่วนที่นำมาใช้เป็นยาคือแก่น โดยใช้เป็นยา
ขับระดู บำรุงเลือด แก้ปวดพิการ ขับเสมหะ น้ำต้มแก่น ใช้แต่งสีแดง
ของน้ำอูทัย และแต่งสีชมพูหวานต่างๆ

ไม้ชานาง เป็นพันธุ์ไม้พระราชทานเพื่อปลูกเป็น มงคลแก่ จังหวัด
กาญจนบุรี

ไม้ตะคร้อ สรรพคุณทางยา ใช้เปลือกเป็นยาสมานท้อง แก้ท้องร่วง
ฯลฯ เมล็ดให้น้ำมัน ใช้แก้ผมร่วง เนื้อไม้ ใช้ทำเสาอาคารบ้านเรือน
ด้ามเครื่องมือต่าง ๆ สากตำข้าว ดุมล้อเกวียน ฯลฯ และใช้เผาเป็นถ่าน
ชนิดดี

เร่ว มีรสเผ็ด สรรพคุณใช้แก้คลื่นไส้อาเจียน ชับลม แก้ท้องอืด
ท้องเฟ้อ ในน้ำมันหอมระเหยมีฤทธิ์กระตุ้นการขับลม จึงใช้เป็นยาขับลม
ได้ดี คุณค่าทางอาหาร เมล็ดของเร่ว ใช้เป็นเครื่องเทศปรุงแต่งรสอาหารได้
หัวและเหง้าของเร่วเอามาปรุงทำน้ำก๋วยเตี๋ยวได้

ไผ่มันหมู ใช้ลำต้นทำเป็นเครื่องจักสานได้มากมายหลายชนิด ตั้งแต่ทำเป็นภาชนะเครื่องใช้ต่าง ๆ เช่น กระบุง ตะกร้า กระจาด ไปจน ถึงทำเป็นเครื่องมือสำหรับ ดัก จับ ชั่ง สัตว์น้ำ เช่น ตะข่อง กระชัง สุ่ม อีจู้ ฯลฯ

ไผ่รวก ใช้ลำต้นทำรั้ว ทำคั้นเบ็ด ทำเครื่องจักสาน เครื่องมือ
เกษตรกรรมบางประเภท เช่น โป๊ะน้ำตื้น

หน่อไม้ หน่ออ่อนใช้เป็นอาหาร สรรพคุณทางยาใช้แก้ริดสีดวง
ทวารหนัก บำรุงร่างกาย ตา ไบ ชับพอกล้างโลหิตระดูที่เสีย

บุก มีคุณสมบัติช่วยลดการดูดซึมของน้ำตาลกลูโคสในระบบทางเดินอาหาร และยังช่วยลดระดับโคเลสเตอรอล และน้ำตาลในเลือด จึงนิยมให้ผู้ที่ เป็นโรคเบาหวานรับประทาน นอกจากนี้ยังมีการนำหัวบุกไปทำเป็นผลิตภัณฑ์สำหรับลดน้ำหนักอีกด้วย คนไทยนำหัวบุกมาทำอาหารหลายอย่างทั้งของคาว และของหวาน แต่ต้องต้มในน้ำเดือดเสียก่อน เพื่อไม่ให้ เป็นเมือก ก้านของใบอ่อนที่ยังไม่คลี่ เมื่อลอกเอาเยื่อออก แล้วใช้ต้มจิ้มน้ำพริก หรือนำมาแกงได้

เถาขี้แรด สรรพคุณทางยาแก้ปวดเมื่อย บำรุงโลหิต แก้การ
อักเสบภายใน ส่วนที่ใช้ คือ ลำต้นและรากแห้ง

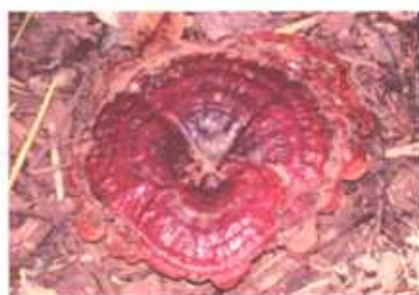

กระเจียว ใช้ดอกเป็นอาหาร และเป็นเครื่องเทศ และใช้เป็น
สีย้อมผ้า

เห็ด สมนุโพร ดอกไม้ป่าบางชนิดที่พบได้ในป่าชุมชนบ้านเสร์ธรรม
(ป่าพุดา)

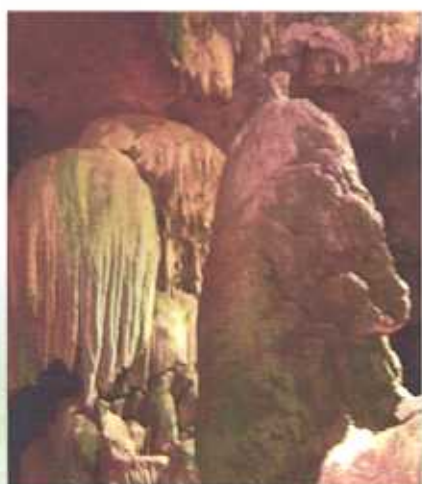

ความสวยงามของถ้ำในป่าชุมชนบ้านเสีธรรม (ป่าพุเต่า)

ภาคผนวก 1 : โครงการจัดทำหนังสือ "ที่นี่ เสรีธรรม"

หลักการและเหตุผล

หนังสือ "ที่นี่เสรีธรรม" เล่มนี้ จัดทำตามความประสงค์ของชาวหมู่บ้านเสรีธรรม โดยผ่านกระบวนการประชุมปรึกษาหารือ ร่วมกันคิด และทำกิจกรรมร่วมกับทีมวิจัยจากสถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล และสถาบันการเรียนรู้เพื่อพัฒนาท้องถิ่นกาญจนบุรี โดยมีจุดเริ่มต้นจากโครงการกาญจนบุรี

โครงการกาญจนบุรีได้เก็บรวบรวมข้อมูลใน 100 หมู่บ้าน/ชุมชน ในจังหวัดกาญจนบุรีเป็นเวลา 5 ปี ระหว่าง พ. ศ. 2543-2547 และทางโครงการฯ มีความประสงค์ที่จะให้ชุมชนนำข้อมูลไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนโดยผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสม โดยเลือกหมู่บ้านนำร่อง 2 หมู่บ้าน คือ หมู่บ้านเสรีธรรม ต. ลุ่มสุ่ม. อ. ไทรโยคซึ่งเป็นหมู่บ้านคนไทยทั้งหมด และหมู่บ้านประจำไม้ ต. ห้วยเขย่ง อ. ทองผาภูมิ ที่มีหลายชาติพันธุ์อยู่ร่วมกัน เช่น ไทย กะเหรี่ยง พม่า และมอญ

วิธีการดำเนินงาน

จัดการประชุมร่วมกับชาวหมู่บ้านเสรีธรรม รวมทั้งสิ้น 5 ครั้ง
ครั้งที่ 1 : วันที่ 30 มีนาคม 2549

ค้นหารูปแบบ และเนื้อหาที่ชุมชนต้องการเพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ในชุมชนอย่างยั่งยืน จากข้อมูลที่เก็บรวบรวมจากโครงการกาญจนบุรีในช่วงเวลา 5 ปี (พ.ศ.2543-2547) รวมถึงผลสะท้อนจากความรู้สึกจากการถูกสัมภาษณ์ ตลอด 5 ปี ดังกล่าว และประชาชนได้ความรู้อะไรบ้างจากโครงการกาญจนบุรี

จากเวทีครั้งนี้ได้ข้อสรุปว่า ชาวบ้านต้องการจัดทำหนังสือเพื่อรวบรวมองค์ความรู้จากโครงการกาญจนบุรี และจัดเก็บข้อมูลเพิ่มเติมให้หนังสือสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ครั้งที่ 2 : วันที่ 15 พฤษภาคม 2549 และ ครั้งที่ 3 วันที่ 19 กรกฎาคม 2549

1. จัดตั้งคณะกรรมการจัดทำหนังสือ ประกอบด้วย ผู้นำชุมชน เช่น อบต. ผู้ใหญ่บ้าน อสม. ครู
2. ทีมวิจัยนำเสนอข้อมูลเบื้องต้นและโครงร่างหนังสือให้ที่ประชุมเวทีชาวบ้านเพื่อขอความเห็น
3. ทีมวิจัยร่วมกับชาวบ้านค้นหาข้อมูลเพิ่มเติมจากข้อมูลโครงการกาญจนบุรี เพื่อให้การเล่าเรื่องมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น และตรงกับความต้องการของชาวบ้านอย่างแท้จริง
4. เชิญวิทยากรเกี่ยวกับการดำเนินการขอป่าชุมชนให้ถูกต้องตามกฎหมายมาพูดคุย

ครั้งที่ 4 : วันที่ 13 พฤศจิกายน 2549

ทีมวิจัยร่วมกับชาวบ้านถ่ายภาพประกอบเรื่องเล่าในหนังสือ เช่น บุคคล และสถานที่สำคัญ และสัมภาษณ์เพิ่มเติมผู้รู้ในหมู่บ้าน

ครั้งที่ 5: วันที่ 29 มกราคม 2550

นำเสนอเนื้อหาและรูปแบบ เพื่อความเห็นชอบร่วมกัน ก่อนจัดพิมพ์เป็นรูปเล่ม

ผลที่ชาวหมู่บ้านเสรีธรรมคาดว่าจะได้รับจากหนังสือเล่มนี้

1. ทำให้ชาวหมู่บ้านเสรีธรรมเกิดความภาคภูมิใจในหมู่บ้านของตนเอง โดยเฉพาะเด็กรุ่นหลัง ผ่านทางหลักสูตรชุมชนของโรงเรียน
2. ทำให้เกิดการอนุรักษ์ป่าพุเต่าอย่างยั่งยืน สภาพความอุดมสมบูรณ์กลับคืนมา ทั้งแหล่งน้ำ สัตว์ป่า และพืชพรรณไม้ต่างๆ
3. ทำให้คนภายนอกรู้จักหมู่บ้านเสรีธรรม เพื่อก่อให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ทำให้คนในหมู่บ้านมีงานทำ โดยที่ยังคงรักษาทรัพยากรธรรมชาติให้คงอยู่ในสภาพที่สมบูรณ์
4. ใช้ประกอบในการนำเสนอแผนงานชุมชนเพื่อขอโครงการต่างๆ สำหรับหมู่บ้าน

คณะนักวิจัยและคณะกรรมการจัดทำหนังสือ

แถวยืนจากซ้ายไปขวา อุทัย ม้องบ้านไช้ สำเร็จ จิตรบรรจง
วิชัย คงมีชนม์ วิชา ทองสุก สมพงษ์ เชื้อทองคำ วิโรจน์ พรหมอ่อน
จำเนียร คำสิงห์ สำเรื่อน จิตรบรรจง มะนบ งามเจริญ

แถวนั่งจากซ้ายไปขวา สุภาณี ปลื้มเจริญ รศรินทร์ เกรย์
บำรุง จันทะเอ สง่า คำสิงห์ จรินทร์ วุฒิวิทย์ เวียงจันทร์ คำสิงห์
สิริมา เจริญศรี เรวดี สุวรรณนพแก้ว

ภาพพวง 2 :

พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติบ้านเก่า จังหวัดกาญจนบุรี

พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติบ้านเก่า จังหวัดกาญจนบุรี สังกัดกรมศิลปากร กระทรวงศึกษาธิการ ตั้งอยู่เลขที่ 164 หมู่ที่ 3 ตำบลบ้านเก่า อำเภอเมืองกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี มีพื้นที่บริเวณจำนวน 5 ไร่ 3 งาน 80 ตารางวา ด้านหลังจรดแม่น้ำแควน้อย อาณาเขตติดต่อกับโรงเรียนวัดท่าโป๊ะ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี และวัดท่าโป๊ะ อยู่ห่างจากตัวเมืองประมาณ 35 กม. ตามเส้นทางเดียวกับอุทยานประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ (ทางหลวงหมายเลข 323) เป็นที่ขุดพบหลักฐานทางประวัติศาสตร์ โบราณคดี เกี่ยวกับมนุษย์สมัยหินยุคก่อนประวัติศาสตร์เป็นแห่งแรกในประเทศไทย สิ่งที่ค้นพบได้แก่ โครงกระดูกมนุษย์ ขวานหิน และเครื่องปั้นดินเผา

ปัจจุบันพิพิธภัณฑ์แห่งชาติบ้านเก่า จังหวัดกาญจนบุรี ได้จัดแสดง ศิลปโบราณวัตถุ นำเสนอเรื่องราวความรู้ทางประวัติศาสตร์ โบราณคดี และศิลป-วัฒนธรรมที่เกี่ยวกับมนุษย์สมัยก่อนประวัติศาสตร์ ที่มีการสำรวจและขุดค้นพบในจังหวัดกาญจนบุรี ขวานหินขัดเป็นวัตถุโบราณ ชนิดหนึ่งที่ได้ขุดค้นพบใน หมู่บ้านเสรีธรรม ตำบลลุ่มสุ่ม อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี ผู้ขุดค้นพบคือ **นายภาค แสงทับทิม** ชาวบ้านเสรีธรรม ซึ่งขุดพบได้เมื่อตอนซ่อมแซมบ้าน สันนิษฐานว่าเป็นขวานหินขัดชนิด เดียวกันกับที่ได้จัดแสดงไว้ที่ **พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติบ้านเก่า** จังหวัด กาญจนบุรี ซึ่งเป็นของใช้ของมนุษย์ยุคหินใหม่ อายุกว่า 4,000 ปี

แหล่งโบราณคดียุคหินใหม่ที่บ้านเก่า บ้านเก่าตั้งอยู่ในเขตตำบล บ้านเก่า อำเภอเมืองฯ จังหวัดกาญจนบุรี เป็นแหล่งโบราณคดีสมัยก่อน ประวัติศาสตร์ที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักทั่วโลกแหล่งแรกของประเทศไทย จากการที่นายแวน ฮิกเกอเรน นักโบราณคดีชาวเนเธอร์แลนด์ซึ่งเป็น เชลยศึกในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 ได้พบเครื่องมือหินกะเทาะในบริเวณ ริมแม่น้ำแควน้อยที่บ้านเก่า ระหว่างการสร้างทางรถไฟสายมรณะ

จากนั้นจึงมีการสำรวจบริเวณนี้อีกหลายครั้ง จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2503 เป็นต้นมา รัฐบาลไทยและรัฐบาลเดนมาร์กจึงได้ร่วมกันจัดทำโครงการสำรวจและขุดค้นอย่างเป็นระบบขึ้น ซึ่งเป็นการดำเนินการทางโบราณคดีอย่างเป็นระบบครั้งแรกในประเทศไทย โดยที่ ศาสตราจารย์ ชิน อยู่ดี เป็นหัวหน้าฝ่ายไทยของคณะสำรวจ

ศาสตราจารย์ ชิน อยู่ดี

แหล่งที่มาของภาพ :

<http://www.info.ru.ac.th/province/Sukhotai/Chin.html>

จากการขุดค้นได้พบเครื่องมือหินขัด เครื่องปั้นดินเผา กระดุกสัตว์ เปลือกหอยและโครงกระดูกมนุษย์เป็นจำนวนมาก เครื่องมือหินขัดที่พบเป็นขวานหินขัดที่มีลักษณะแบบฝั้งหรือขวานถาก ที่ชาวบ้านเรียกว่า ขวานฟ้า เป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าปลายข้างหนึ่งมน ส่วนปลายอีกข้างหนึ่ง ขัดไม้แหลมเรียบ แต่งให้คม ชาวบ้านเชื่อว่าเป็นขวานศักดิ์สิทธิ์ที่ตกลงมาจากฟ้าขณะที่ฟ้าแลบหรือฟ้าผ่า ขวานหินขัดนี้ขุดพบทั่วไปในทุกภาคของประเทศไทย ลิวหินขัด หัวลูกศร ปลายหอก หินลับ หินบด และจักรหินหรือแผ่นหินทำเป็นรูปวงกลมเจาะรูตรงกลาง กระดุกสัตว์ เขาสัตว์ และเปลือกหอยพบทั้งที่เหลือจากการบริโภคและที่ทำเป็นเครื่องมือเครื่องใช้ เช่น หัวลูกศร ปลายหอก เบ็ด ลิว เข็ม และเครื่องประดับ

ภาชนะดินเผายุคหินใหม่ที่บ้านเก่าพบเป็นจำนวนมากและมีรูปแบบต่างๆกัน เช่น หม้อ ชาม กระปุก ฟาน และที่สำคัญจนถึงได้ว่าเป็นสัญลักษณ์ของยุคหินใหม่ที่บ้านเก่าคือหม้อสามขา ภาชนะดินเผาเหล่านี้ นอกจากจะพบเป็นเครื่องใช้แล้วยังพบอยู่ในหลุมฝังศพซึ่งอาจเป็นภาชนะใส่เครื่องเช่นสำหรับผู้ตาย จากการเปรียบเทียบภาชนะดินเผาพบว่า คล้ายคลึงกันกับภาชนะดินเผาของวัฒนธรรมลุงชานในประเทศจีน นอกจากภาชนะดินเผาแล้วยังพบเครื่องปั้นดินเผาชนิดอื่น เช่น ลูกกระสุนดินเผา แวดินเผา เป็นต้น

โครงการระดมทุนจำนวนมากชุดค้นพบที่บ้านเก่า มักถูกฝังนอนหงายเหยียดยาว ตกแต่งศพด้วยเครื่องประดับเช่นลูกบิด กำไล มีความเชื่อในการกรอหรือถอนฟันของผู้ตายก่อนจะฝัง นอกจากนี้ยังมีการฝังเครื่องเช่นเป็นเครื่องมือเครื่องใช้ รวมทั้งขวานหินขัดด้วย และอาจมีการฝังอาหารสำหรับผู้ตายด้วย ยุคหินใหม่ที่บ้านเก่านี้มีอายุประมาณ 4,000 ปีมาแล้วและมีการอยู่อาศัยต่อเนื่องมาจนเข้าสู่ยุคโลหะ ข้อมูลและหลักฐานเกี่ยวกับยุคหินใหม่ที่บ้านเก่า ปัจจุบันจัดแสดงไว้ในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติบ้านเก่า ซึ่งสร้างขึ้นในบริเวณที่มีการดำเนินงานชุดค้น

- แหล่งที่มา : 1) สุนันท์ ไทรเทพย์ม. เอกสาร นำชมพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ บ้านเก่า กาญจนบุรี, 2544
2) ชิน อยู่ดี. คนก่อนประวัติศาสตร์ในประเทศไทย. กรุงเทพฯ. ศรีสภา, 2512.

* ภาพถ่ายบุคคลในหนังสือเล่มนี้ได้รับการอนุญาต
ให้นำลงพิมพ์เผยแพร่ได้

ที่นี่... เสิร์สสุ 106

ผลที่ชาวหมู่บ้านเสรีธรรมคาดว่าจะได้รับจากหนังสือเล่มนี้

1. ทำให้ชาวหมู่บ้านเสรีธรรมเกิดความภาคภูมิใจในหมู่บ้านของตนเอง โดยเฉพาะในกลุ่มหลัง ผ่านทางหลักสูตรชุมชนของโรงเรียน
2. ทำให้เกิดการอนุรักษ์ป่าภูเขาอย่างยั่งยืน สภาพความอุดมสมบูรณ์ กลับคืนมา ทั้งแหล่งน้ำ สัตว์ป่า และพืชพรรณไม้ต่าง ๆ
3. ทำให้คนภายนอกรู้จักหมู่บ้านเสรีธรรม เพื่อก่อให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ทำให้คนในหมู่บ้านมีงานทำ โดยที่ยังคงรักษาทรัพยากรธรรมชาติให้คงอยู่ในสภาพที่สมบูรณ์
4. ใช้ประกอบการนำเสนอแผนงานชุมชนเพื่อขอโครงการต่างๆ สำหรับหมู่บ้าน

เว็บไซต์ประจำโรงเรียน

<http://school.obec.go.th/smktmns>

